

ZPRÁVY

Československé psychologické společnosti
při ČSAV

BULLETIN

Slovenskej psychologickej spoločnosti
pri SAV

Ročník
VI.
č. 10

D

Z P R Á V Y

ČESKOSLOVENSKÉ PSYCHOLOGICKÉ
SPOLEČNOSTI
PŘI ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMII VĚD

BULLETIN

SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI
PRI SLOVENSKEJ AKADEMII VIED, ČSAV

Boyer/H760/66

„Zprávy ČSPS“ a „Bulletin SPS“ vycházejí neperiodicky a slouží pro vnitřní potřebu členů.

Redakce „Zpráv ČSPS“: Hlavní redaktor doc. dr. E. Holas,

výkonný redaktor V. Bokorová, prom. psych.

Adresa: PŮ UK, Hradčanské nám. 5, Praha 1.

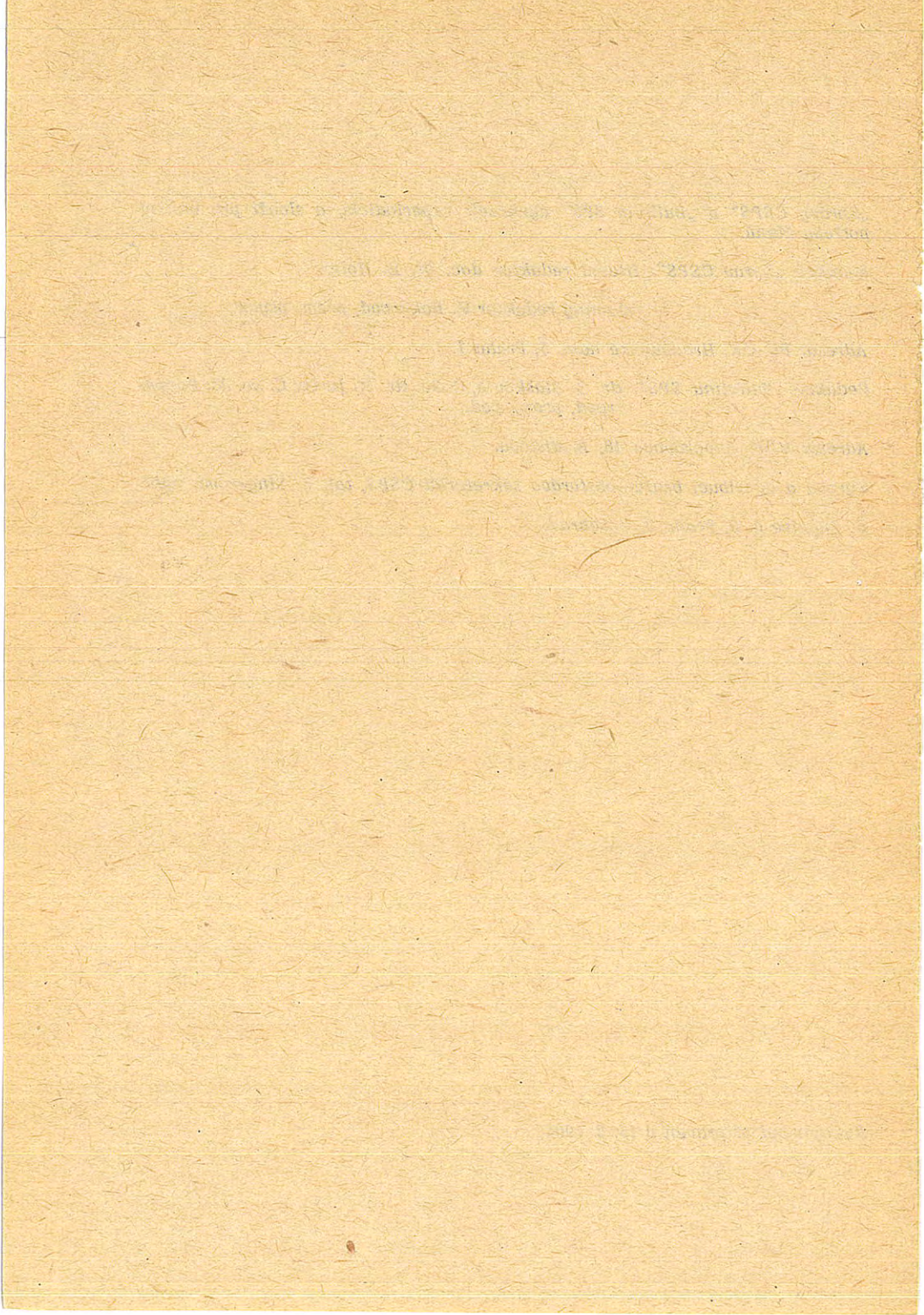
Redakce „Bulletinu SPS“: dr. O. Blaškovič, C. Sc., dr. M. Jurčo, C. Sc., M. Popperová, prom. ped.

Adresa: VŮP, Suvorovova 16, Bratislava.

Výrobu a distribuci brožur obstarává sekretariát ČSPS, taj. E. Singerová, nábf.

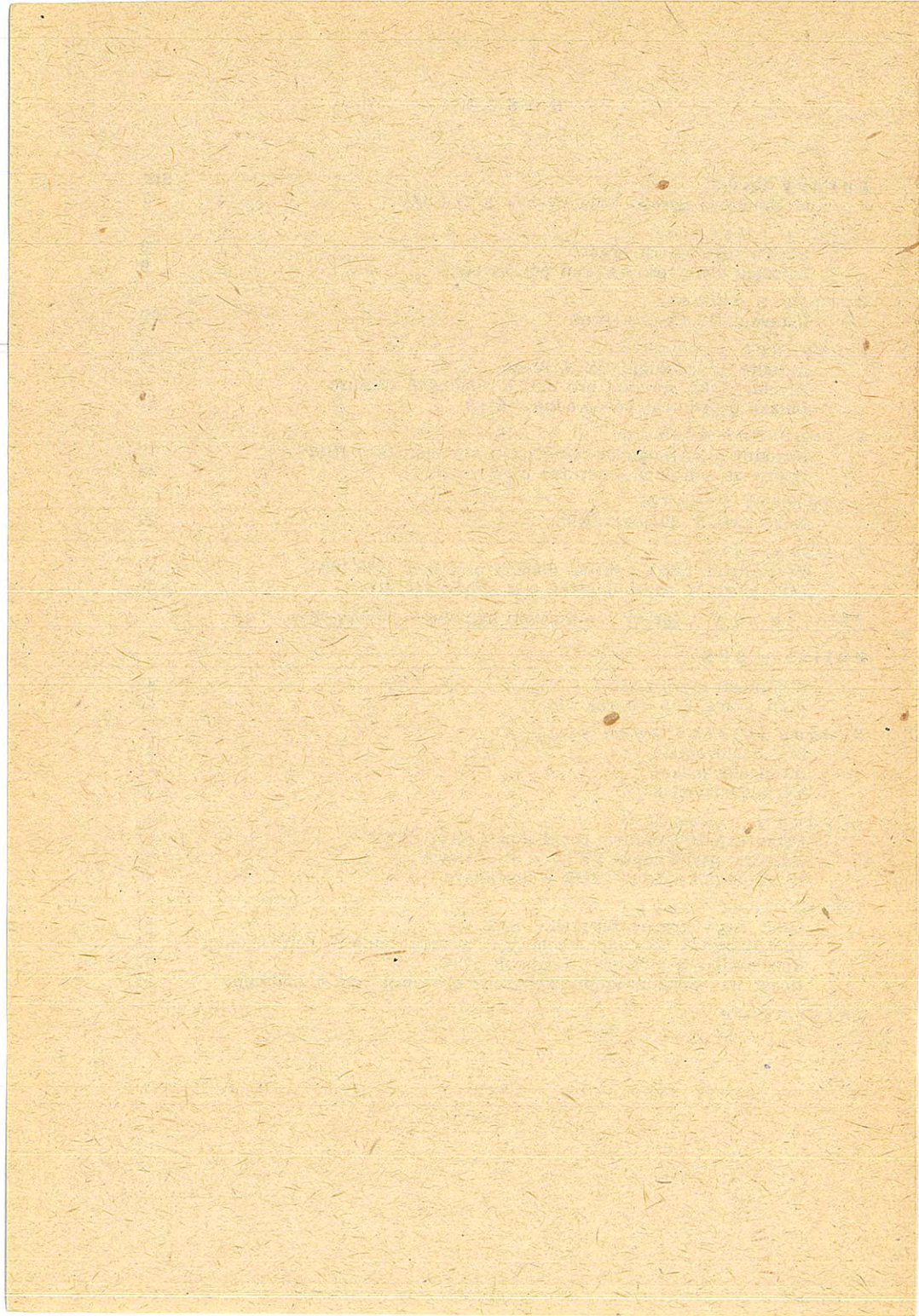
B. Engelse č. 6, Praha 2, Vyšehrad.

Rukopis byl připraven k 15. 8. 1964.

O B S A H:

Zprávy ČsPS	Str.
Mezioborová porada vědeckých kolegií ČSAV	7
Zprávy z ústředí	
Složení ústředních orgánů	9
Založení sekce pro sociální psychologii	9
Zprávy z oblastí	
Ustavení OS ČsPS v Brně	10
Z psychol. pracovišť	
Katedra psychologie UK v Praze	12
Psychiatrická poradna pro děti a mladistvé v Praze	13
Dětská psychologická poradna v Brně	16
Zahraniční okénko	
Národní psychologické společnosti s členstvím v IUSP	19
Dojmy ze současné americké psychologie	23
Oznámení členům	
Nově přijatí členové ČsPS	30
Bibliografie	
Psychologie práce (původ. domácí produkce 1950-1960)	33
Odb. slovníky psychologické a z příbuzných oborů	38
Příloha 10 č. „Zprávy“ — Duševní hygiena — bibliografie.	
Bulletin SPS	
Z činnosti výboru SPS	42
Plán práce SPS na rok 1965	42
Zprávy z oblastních skupin	
Západoslovenskej	44
Stredoslovenskej	44
Východoslovenskej	45
Zprávy z pracovišť	
Ústav experimentálnej psychológie SAV, ČSAV	48
Katedra psychológie FFUK v Bratislave	48
Psychologický ústav FFUK v Bratislave	49
Zahraničné styky	
Zahr. cesty pracovníkov ÚEP SAV	51
Medzinárodný seminár „Výchova k medzinárodnému porozumeniu“	51
Konferencia o mládeži v Grenobli 1964	52
Účast na Medzinárodnom kongrese pre aplik. ps. v Ljublane	53
Informácie	

Společná porada vědeckého kolegia fyziologie a lékařských věd ČSAV a vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV.

Dne 26. června 1964 se konala v budově předsidia Československé akademie věd v Praze společná porada vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV a vědeckého kolegia fyziologie a lékařských věd ČSAV, která byla věnována otázkám aplikace psychologie v oblasti zdravotnictví a otázkám spolupráce lékařů a psychologů na tomto úseku. Porady, která byla připravena užší komisí složenou z pracovníků obou věd. oblastí, se zúčastnili kromě členů obou vědeckých kolegií ČSAV ještě někteří další přizvaní lékaři, psychologové a zástupci ústředních úřadů.

V řízení společného jednání se vystřídali předsedové obou kolegií - prof. MUDr. Zdeněk Servít, Dr. Sc. a prof. PhDr. Josef Váňa.

Program porady tvořilo několik referátů, které informovaly o současném stavu a možnostech využití psychologie na úseku zdravotnictví, o odborné přípravě psychologů pro tuto oblast praxe i o psychologické přípravě mediků. Významnou součástí programu byla diskuse k předneseným referátům.

Po úvodních slovech prof. Doležala následoval referát dr. Srnce, který podal přehled o dnešním stavu spolupráce psychologů a lékařů v různých zemích, analyzoval situaci u nás a naznačil další perspektivy této spolupráce, jak by bylo možno je realizovat nejen v praxi léčebné a preventivní, ale i ve výzkumu. Další referáty přednesli lékaři - prof. Hádlík, dr. Vrbová a doc. dr. Prokůpek. Dokreslili zmíněnou problematiku, jak se jeví v psychiatrii, v interní medicíně a v preventivní péči o duševní zdraví a podali návrhy konkrétního řešení z hlediska lékařů. V diskusi, která na tyto referáty navazovala, přednesli další účastníci řadu podnětných příspěvků, v nichž se mimo jiné poukazovalo na některé aktuální psychologické problémy v praktickém lékařství, v pediatrii a preventivní práci a jež přinesly další návrhy, např. na zřízení psychologických kateder při lékařských fakultách, na zařazení většího počtu psychologů do různých zdravotnických institucí, zřízení ústředního psychologického pracoviště, které by mohlo po metodické stránce řídit práci klinických psychologů atd.

Další část jednání byla věnována otázkám studijní přípravy a doškolování psychologů, psychologické výuce na lékařských fakultách a postgraduálnímu psychologickému školení praktických lékařů. V diskusi, která se rozvinula po odeznění referátů prof. Tardyho a doc. Dobiáše, byla opětovně zdůrazňována nutnost prohloubit psychologickou přípravu lékařů a zařadit do osnov lékařského studia nejen lékařskou, ale i obecnou psychologii. Pokud jde o odbornou přípravu psychologů, bylo poukazováno na potřebu specializovat psychologické pracovníky již během studia a po jeho ukončení specializaci prohloubit v prvních letech po promoci, kdy by absolvent pracoval pod vedením zkušeného odborníka v praxi. Dále bylo navrženo zavést atestace pro psychology, které by byly spojeny s vyšším platovým zařazením pracovníků atp.

Na závěr diskuse předložil dr. Srnec návrh rezoluce společného zasedání, který obsahoval nejzávažnější návrhy a podněty na poradě vznesené. Účastníci jednání návrh schválili a zvolili čtyřčlennou komisi ve složení: ss. Dobiáš, Doležal, Prokůpek a Srnec, která vypracuje definitivní znění rezoluce a předloží je oběma kolegiím. Ta budou mít za úkol podporovat realizaci návrhů v rezoluci obsažených.

Průběh porady zhodnotil v závěrečných slovech předsedající prof. Váňa. Konstatoval, že společné zasedání ukázalo zásadní shodu v projednávaných otázkách a kromě toho přineslo cenné konstruktivní návrhy na další rozvoj a prohlubování spolupráce v duchu moderní vědecké a odborné práce teamové. Bude třeba, aby obě kolegia usilovala o realizaci přijatých návrhů a také dále

pokračovala v této nové formě spolupráce i při řešení dalších společných problémů.

Bylo rozhodnuto, že společná jednání budou pokračovat obdobnými poradami, které mají být věnovány otázkám spolupráce psychologů, lékařů a pedagogů na úseku výchovy a výroby.

V. Bokorová

ZPRÁVY Z ÚSTŘEDÍ

Současné složení ústředních orgánů

Československé psychologické společnosti při ČSAV

Ústřední výbor:

Předseda: doc. dr. Emil Holas, C. Sc.,
čestný předseda: emerit. prof. dr. Václav Příhoda,
I. náměstek: univ. prof. dr. Vilém Chmelař, člen koresp. ČSAV,
II. náměstek: doc. dr. Miroslav Bažány, C. Sc.,
zástupce SAV: dr. Damian Kováč, C. Sc.,
zástupce SPS: doc. dr. Tomáš Pardel, C. Sc.,
zástupce Komise pro psychologii Kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV:
prof. dr. Jan Doležal,
vědecký tajemník: prof. dr. Vladimír Tardy,
hospodář: prof. dr. Josef Linhart,
revizori: PhDr. Jiří Odehnal, PhDr. Jozef Daniel, C. Sc.,

dále soudruzi:

PhDr. Boleslav Bárta, PhDr. Zbyněk Bureš, prof. dr. Anton Jurovský,
dr. Sc., doc. dr. Robert Konečný, doc. dr. Miloš Machač, C. Sc., PhDr.
Jan Srnec.

Náhradníci:

PhDr. Oskár Blaškovič, prof. RNDr. František Hyhlík, PhDr. Ladislav
Ličko, PhDr. Jiří Růžička.

Předsedové a tajemníci sekcí:

Pedagogické: doc. dr. E. Holas, taj. dr. D. Osladilová.

Zdravotnické: doc. dr. R. Konečný, místopředseda dr. J. Srnec.

Ekonomické: PhDr. Zb. Bureš, taj. dr. B. Chalupa.

Teoreticko-metodické: prof. dr. Vl. Tardy, taj. M. Sedláková, prom.
psych.

Založení sekcie pre sociálnu psychológiu

Československá psychologická spoločnosť pri ČSAV na zasadnutí svojho výboru v Prahe dňa 3. júla 1964 schválila založenie ďalšej svojej pracovnej sekcie, sekcie pre sociálnu psychológiu. Súčasne schválila prvý výbor sekcie pod vedením univ. prof. A. Jurovského, Dr. Sc., ako i plán činnosti pre najbližšie obdobie. Z akcií novej pracovnej sekcie možno uviesť prípravu panelovej diskusie o postavení a pracovných úlohách sociálnej psychológie u nás, ktorá sa uskutoční v rámci II. zjazdu Čs. psychologickéj spoločnosti v Prahe koncom novembra tohto roku, a to i s prizvanou účasťou záujemcov z príbuzných vedeckých odborov a z praxe. Sekcia si kladie za cieľ svojej práce aktivizovať výskumy psychických procesov človeka v jeho styku s druhými ľuďmi, so spoločenskými skupinami a výtormi, ďalej bdiť nad ich náležitým prevádzaním a iniciatívne pôsobiť na správne využívanie sociálnopsychologických poznatkov v našej spoločenskej praxi. Naši psychológovia týmto krokom vytvárajú ďalší organizačný prostriedok, ktorým môžu užitočne zapojiť svoju vedu do riešenia aktuálnych úloh našej súčasnosti.

A. Jurovský

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

Zpráva o ustavení oblastní skupiny ČsPS v Brně

Dne 13. 6. 1964 sešli se brněnští psychologové na ustavující plenární schůzi brněnské oblastní skupiny ČsPS, svolané přípravným výborem, jehož členy byli dr. B. Bárta, dr. Olga Kolaříková a doc. dr. R. Konečný.

Po krátkém úvodu prof. dr. V. Chmelaře ujala se slova dr. O. Kolaříková. Vzpomněla činnosti brněnského kroužku který sdružoval v letech 1953—1958 brněnské a vůbec moravské psychology a který věnoval svá zasedání jak odborné problematice, tak řešení záležitostí organizačně-stavovských. Založením ČsPS v roce 1958 utvořila se nová organizační základna pro sdružování psychologických pracovníků. V řadě větších měst, resp. v místech, kde je více psychologických pracovišť, začaly vznikat oblastní skupiny ČsPS. V Brně tehdy vznikla nikoliv oblastní skupina, nýbrž moravská odbočka, více méně v navázání na tradici zmíněného brněnského kroužku. Nedostatek přímého pracovního kontaktu mezi brněnskými psychology začal se však postupem času jevit jako nevýhoda. Vznikla řada nových psychologických pracovišť, pokud jde o praxi, výzkum i výuku, takže toho času je v Brně 44 kvalifikovaných a činných psychologů. Za dosavadního stavu jsou tito pracovníci izolováni, postrádají vzájemný pracovní kontakt i koordinaci své činnosti. Při značné diferenciaci psychologických pracovišť stává se naléhavou potřeba vzájemné informovanosti o jejich pracovní náplni, o povaze zpracovávané problematiky a o užívaných metodách. Je však také užitečné, aby se brněnští pracovníci navzájem informovali o novinkách v odborné literatuře a o možnostech jejich získání, o zkušenostech s užíváním nových nebo méně známých metod i o zvláštních událostech a příležitostech jako jsou různá dílčí pracovní zasedání, návštěvy ze zahraničí a j. Konečně je zapotřebí i kontaktu s ústředními orgány ČsPS, aby bylo možno navrhnout další pracovníky za členy Společnosti, podávat návrhy a podněty v různých záležitostech týkajících se činnosti psychologů atd. To vše by se mohlo nejlépe uskutečnit na půdě brněnské oblastní skupiny ČsPS, jejíž ustavení přípravný výbor plénu navrhuje.

Nato se ujal slova doc. dr. R. Konečný a přednesl návrh plánu činnosti oblastní skupiny. Úkolem výboru skupiny bude zejména:

a) zjistit, které teoretické, prakticko-aplikační i organizačně-stavovské problémy jeví se brněnským psychologům jako zvláště důležité;

b) organizovat pracovní zasedání skupiny vždy jednou za dva měsíce a zajistit jejich odbornou náplň, při čemž je třeba pamatovat na referáty o probíhajících výzkumech a o náplni práce na jednotlivých pracovištích, na informativní přehledy literatury i na informace týkající se aplikací různých metod;

c) umožňovat členům na pracovních zasedáních přednesení referátů, s nimiž hodají vystoupit na významných konferencích a sjezdech;

d) získávat ke spolupráci brněnské odborníky z různých oblastí blízkých psychologii;

e) doporučovat ÚV ČsPS přijímání nových členů;

f) sledovat pečlivě možnosti rozvoje a uplatnění psychologie v nových pracovních úsecích v Brně;

g) napomáhat kolektivní kázní členstva v tom smyslu, aby nedocházelo k individuálním zásahům v jednání s úřady, institucemi a veřejností ve věcech, týkajících se psychologů vůbec nebo aspoň jejich širšího okruhu.

Dr. B. Bárta uvedl pak organizační složení budoucího výboru oblastní skupiny, navrhované přípravným výborem. Je užitečné, aby se výbor skládal z 8

členů, z nichž tři budou tvořit užší výbor a dalších pět bude zastupovat jednotlivé zájmové skupiny (teoreticko-metodickou, zdravotnickou, pedopsychologicko-výchovnou, ekonomickou a skupinu sociální psychologie). Přípravný výbor dále navrhuje takový způsob voleb výboru, při němž se jednotlivým přítomným rozdájí připravené lístky se jmény všech brněnských psychologů; každý pak na svém lístku označí osm pracovníků, které navrhuje do výboru oblastní skupiny.

Plénium projevilo s navrženou formou voleb souhlas. Někteří přítomní, kteří již mají funkce v ÚV ČSPS, požádali pak o to, aby nebyli voleni do výboru oblastní skupiny. Volba výboru byla pak provedena.

Do osmičlenného výboru oblastní skupiny byli zvoleni tito pracovníci: prom. psych. Miloš Albrecht, dr. Bohumír Chalupa, dr. Olga Kolaříková, doc. dr. Ludmila Kolářiková, prom. psych. Stanislav Kratochvíl, prom. psych. Vladimír Smékal, doc. dr. Jaroslav Šabata a dr. Josef Švancara.

Na návrh dr. Bátry zvolilo pak plénium aklamací dr. Olgu Kolaříkovou za předsedkyni oblastní skupiny.

Na následující poradě nově zvoleného výboru, kterou řídila předsedkyně dr. O. Kolaříková, došlo pak k tomuto rozdělení funkcí:

doc. dr. L. Kolářiková — místopředsedkyně,

prom. psych. M. Albrecht — jednatel,

dr. J. Švancara — vedoucí zájmové skupiny teoreticko-metodické,

prom. psych. S. Kratochvíl — vedoucí zájmové skupiny klinické psychologie,

prom. psych. V. Smékal — vedoucí zájmové skupiny pedopsychologicko-výchovné,

dr. B. Chalupa — vedoucí zájmové skupiny ekonomické psychologie,

doc. dr. J. Šabata — vedoucí zájmové skupiny sociální psychologie.

Výbor se rozhodl pořádat vždy jednou za dva měsíce nejméně půldenní pracovní zasedání, které bude věnováno zčásti odborným referátům, zčásti záležitostem organizačně-stavovského rázu. Byla dohodnuta data těchto zasedání pro období 1964-65. Výbor oblastní skupiny bude se scházet jednou za měsíc; bylo dohodnuto datum první porady po prázdninách a stanoveny některé konkrétní úkoly.

O ustavení brněnské oblastní skupiny byla pak v následujících dnech podána zpráva ústřednímu výboru ČSPS v Praze.

O. Kolaříková

Z PSYCHOLOGICKÝCH PRACOVIŠŤ

Katedra psychologie UK Praha

Na katedře psychologie pracuje nyní 11 vědeckých pracovníků. Vedoucím katedry je prof. dr. Vl. Tardý, docenti dr. J. Čáp C. Sc., MUDr. E. Wolf, dr. M. Machač C. Sc., odborní asistenti dr. M. Severová C. Sc., dr. A. Stránský C. Sc., dr. J. Růžicka C. Sc., dr. J. Odehnal, S. Hermochová prom. psych. a asistenti H. Tučková prom. ped., a M. Kubovská prom. psych. Katedra školí 2 interní aspirantky J. Cachovou prom. ped. a M. Sedlákovou prom. psych. a 3 aspiranty externí. Dále jsou na katedře 2 odborné laborantky, jeden odborný instruktor a jedna administrativní pracovnice.

Hlavní pracovní náplň všech členů katedry je pedagogická činnost, která je rozsáhlá a různorodá. Především jsou vzděláváni posluchači jednooborového předmětu psychologie (tč. 45 studentů v řádném a 20 v dálkovém a externím studiu); dále se přednáší psychologie v řádném i dálkovém studiu jako průvodní obor k filosofii a pedagogice. Počínaje školním rokem 1960-61 se uskutečňuje téměř každoročně dálkové studium oborů psychologie - péče o nemocné. Tato forma studia byla zřízena na podkladě požadavku ministerstva zdravotnictví. Dává učitelkám středních zdravotnických škol odpovídající úplné vysokoškolské vzdělání s aprobační pro obory psychologie - ošetrovatelská technika - praktický výcvik. Kromě toho pracovníci katedry přednášejí psychologii pro všechny směry učitelského studia UK jak v řádném, tak i dálkovém studiu.

Podle potřeby jsou katedrou organizovány kurzy pro nepsychology. Tč. probíhá dvouletý kurs psychologie práce, tříletý kurs psychologie pro vychovatele nápravných zařízení a kurs psychologie pro právnickou fakultu.

K prohloubení styku s externími spolupracovníky a rozvoji oborů slouží v některých oborech činnosti katedry zvláštní oddělení. V říjnu r. 1963 bylo při katedře ustaveno oddělení psychologie práce. Skládá se z 5 členů katedry a 11 externích spolupracovníků. Jeho úkol je především pedagogický. Oddělení se zaměřilo nejprve na prověření studijního plánu s přihlédnutím k výuce psychologie práce. Byly vypracovány osnovy speciálních přednášek k psychologii práce. Oddělení zajišťuje výuku ve specializovaném kursu a cvičení v psychologii práce. Rediguje tč. oběžník ekonomické sekce ČsPS.

Dále je při katedře smluvně zřízeno Oddělení katedry psychologie pro základní přírodovědecké obory při Fyziologickém ústavu ČSAV. Členy oddělení jsou jednak pracovníci katedry (nyní prof. Tardý a doc. Machač), jednak pracovníci Fyziologického ústavu (řed. prof. Servít Dr. Sc.), zvláště ti, kteří se externě podílejí na výuce na katedře psychologie. Oddělení má tedy především zajišťovat pedagogickou spolupráci, ale zprostředkuje také výměnu základních odborných informací mezi oběma účastníky, katedrou a F. ú., zejména v oboru psychologie a neurofyziologie pořádáním seminářů a přednášek.

Z odborných školení katedry probíhá seminář aplikace teorie informací a kybernetiky v psychologii a chystá se seminář sociální psychologie.

Vědecká práce katedry není vzhledem k rozmanitým pedagogickým úkolům katedry soustředěna v malém počtu témat, nýbrž specializuje se několika směry. V obecné psychologii jsou zpracovávána dlouhodobě témata: Psychologie osobnosti (prof. Tardý - struktura osobnosti), motivace (její vytváření u dětí a v pracovním procesu - dr. Severová), psychologie řeči (M. Sedláková), dynamika střídání různorodých činností a její úmyslná regulace (doc. Machač, aplikace se týkáji duševní hygieny a tělesné výchovy). Ve vývojové psychologii pracuje dr. Odehnal (psychologie raného dětství a předškolního věku, jme-

novitě sociální determinaci a metody pozorování). Doc. Čáp se zabývá - spolu s kolektivem - vytvářením pracovních dovedností; souhrnně zpracovává pedagogickou psychologii. Vedoucí oddělení psychologie práce dr. Růžička zkoumá psychologické problémy automatizace. V oboru sociální psychologie se zabývá S. Hermochová adaptací na sociální normy u mládeže ve spolupráci s právníky (min. vnitra a spravedlnosti). Psychoterapeutický výzkum koná dr. Syříštová. Člen katedry doc. Wolf vede ve Výzkumném ústavu psychiatrickém téma „Výzkum interpersonální maladaptace“. Psychologii tělesné výchovy se věnuje dr. Stránský (metodologické pojetí tohoto oboru, osobnost sportovce). Drobnější témata neuvádíme.

Vl. Tardy, ved. katedry

Psychiatrická poradna pro děti a mládí v Praze

Psychiatrická poradna pro děti a mládí, Praha 2, Dittrichova 17, je jedním z našich nejstarších a po řadu let byla i jedním z největších pracovišť klinické psychologie. Soudíme proto, že pohled do její historie a přehled dnešní její činnosti může být v některých směrech zajímavý i poučný. Potvrzuje se tu mezi jiným stará zkušenost, že mnohé myšlenky a koncepce, které dnes pokládáme za novinky a po kterých se ohlížíme do zahraničí, jsou ve skutečnosti domácího původu a měly zde už i jistou tradici. Dovolím si proto začít touto historií.

Základní koncepce pocházela od prof. C. Stejskala. Měl být vybudován ústav, který by se zabýval diagnostikou nejružnějších duševních úchylek, prováděl by speciální poradenskou službu, navazoval by na dobře fungující síť tehdejších Okresních péčí o mládež a byl jakýmsi ústředím „zvláštní péče o dítě“. Pod jednou střechou a nad každým jednotlivým dítětem by zde spolupracovali lékaři, psychologové a sociální pracovníci. Tuto koncepci se podařilo uvést ve skutek hned v prvním roce po válce (1946) MUDr. O. Říhovi. Vybudoval ústav, který se původně jmenoval Zemská třídicí stanice a jehož hlavním úkolem bylo třídit děti defektivní do různých speciálních zařízení a navrhopat různá nápravná opatření na podkladě komplexního vyšetření. Týmová práce byla jeho základní zásadou. Brzy byl tento ústav přejmenován na Sociodiagnostický a byl pověřen jakýmsi metodickým dohledem a vedením ostatních sociodiagnostických ústavů, které rychle vznikaly ve všech krajích moravských a českých a ve většině slovenských.

Vedle pražského pedagogického ústavu bylo to největší pracoviště, kde se mohli uplatnit první naši kliničtí psychologové. Zasluhou svého vedoucího lékaře, MUDr. O. Říhy, byl ústav na tehdejší dobu — ostatně i na dnešní dobu — pozoruhodně vybaven personálem i vyšetřovacími metodami. Kromě vedoucího lékaře pracoval zde dětský lékař specializovaný v oboru defektivní mládeže, 4 psychologové, 4 sociální pracovníci, 3 pracovníci administrativní a pracovníci pomocní. Byly opatřeny originální vyšetřovací soubory k hodnocení vývoje malých dětí, k hodnocení intelektové vyspělosti školních dětí, projektivní zkoušky včetně Rorschacha a řada metod standardisovaných v tehdejší Ústavu lidské práce. Plánováno bylo i místo dětského psychiatra, leč do konce existence Sociodiagnostického ústavu nebylo obsazeno. Chvályhodnou zásadou zajisté bylo, že na jednoho psychologa byly zvány 3 nové případy na den. Vyšetření bylo obsáhlé a důkladné — kvalita práce byla, pokud mohu zpět posoudit, rozhodně velmi dobrá. Důraz, který byl kladen na zpracování anamnezy a na sociální vyšetření případu, neměl a nemá patrně dosud u nás jinde obdoby. Zajímavou vymožeností bylo i vyšetřování všech chlapců a dívek, kteří byli přijati do Záchytných domovů mládeže, a to dříve, než prošli soudním řízením a než byli předáni do domovů nápravné výchovy. Navíc všichni chovanci těchto nápravných ústavů byli pravidelně psychologicky kontrolováni a nález psycho-

logův i jeho osobní účast ve čtvrtletní propouštěcí komisi byly nutnými předpoklady pro jednání komise a případné propuštění chovance. Již tehdy bylo zavedeno také pravidelné sledování dětí vvhováváných v trvalých kolektivních zařízeních a pracovníci ústavu měli tak možnost seznámit se s problematikou ústavnictví v plné šíři. Ústav sám vydával informační oběžník, v němž mimo jiné informoval ostatní sociodiagnostické ústavy, okresní péče o mládež a jednotlivé speciální ústavy o stavu volných míst v těchto zařízeních. Stal se tím jakousi ústřednou ústavní péče o postižené nebo opuštěné děti. Vyšetření sociální, somatické a psychologické bylo shrnuto v závěr, který formuloval psycholog. Byla tím vyjádřena jednak závažnost psychologického vyšetření v celém vyšetřovacím komplexu, jednak odpovědnost psychologova. Navíc pak osobnost MUDr. O. Říhy, lékaře se vzácným sociálním zaměřením, člověka s mimořádnými odbornými znalostmi a zkušenostmi, přispívala k tomu, že každý, kdo tímto ústavem prošel, musel být poznamenán jeho učitelským vedením.

Po zrušení Min. sociální péče (1952) přešly sociodiagnostické ústavy do kompetence Min. školství, které však je během téhož roku zrušilo jako nežádoucí. Pražský Sociodiagnostický ústav byl však zcela převzat zdravotnickým odborem KNV a přejmenován na Dětskou psychiatrickou poradnu. Jejím vedením byl po úmrtí Dr. Říhy pověřen MUDr. O. Kučera, který současně budoval Dětskou psychiatrickou léčebnu v Dolních Počernicích. Léčebna a poradna pak v této „personální unii“ tvořily poměrně mohutný komplex dětské psychiatrické služby, k níž přistupovala ještě psychiatrická ambulance terapeuticky zaměřená v Praze 2, Klimentská ul. V rámci zdravotnictví byla poradna podřízena organizačně odboru péče o dítě, čili pediatrii, odborně pak psychiatrii. Základní struktura ústavu i náplň práce zůstaly však zachovány — vyšetřování dětí s nejrůznějšími úchylnými a nápadnými psychickými pro instituce zdravotnické a školské, dětí zanedbaných a ohrožených pro instituce sociální, vyšetřování dětí pro speciální školy smyslově vadných a pro ústavy asylového typu, vývojové sledování dětí v trvalých kolektivních zařízeních, vyšetřování mladistvých delikventů pro potřeby soudní a speciální výchovné poradenství. Navíc však začleněním do dětské psychiatrické služby k činnosti diagnostické a poradenské, které dosud zcela převládaly, přibyla činnost terapeutická. Kromě vedoucího lékaře, psychiatra, přibyl další dětský psychiatr a rychle přibývalo i nových případů s problematikou vysloveně psychiatrickou. I pro práci psychologů to znamenalo nové obohacení a rozšíření pracovního obzoru. Na druhé straně však nemilou komplikací bylo, že počet psychologických úvazků byl redukován na 3 a při současném snížení počtu administrativních sil znamenalo to krajní zvýšení pracovního zatížení jednotlivých pracovníků.

Po odchodu MUDr. O. Kučery do Výzkumného ústavu psychiatrického převzal vedení poradny MUDr. P. Vodák.

Rozsah dnešní činnosti poradny snad nejlépe ukazuje počet komplexních vyšetření provedených v minulém roce (1963) — dosahuje čísla 3 476. Znamená to, že na řešení všech těchto případů se psychologové účastnili svým přínosem. Avšak číslo, byť jakkoliv imponující, nevyjadřuje onu mimořádnou rozmanitost problematiky, která se za ním skrývá.

Hlavním dodavatelem případů jsou různé zdravotnické instituce, mezi nimiž na prvním místě stojí školní zdravotní služba. Ona je prostředníkem mezi poradnou a školami. Kromě menšího počtu dětí „obtěžných“ či „nápadných“ již v mateřských školách vyšetřuje poradna děti již před nástupem do školy, jestliže se jejich „školní zralost“ jeví školnímu lékaři z nějakého důvodu pochybnou. U školních dětí jde pak většinou o různé komplikace psychiatrické a sociální, spojené se školním neprospěchem. U dětí, které mají být zařazeny do zvláštních škol, vyžadují školní lékaři nález a doporučení poradny jako nutný podklad pro jednání odborné školské komise. Psychiatrická složka po-

radny pak je v posledních letech stále čteněji zásobována případy „školních“ neuros i sebevražedných pokusů, které jsou ve vztahu k školnímu životu dítěte. Velmi závažnou složku naší činnosti představuje vyšetřování žáků zvláštních škol a žáků normálních škol, kteří vícekrát opakovali, při ukončení školní docházky a odchodu do zaměstnání. Spolupráce se tu rozšiřuje i na dorostové lékaře a na referáty sociálního zabezpečení a referáty pracovních sil jednotlivých ONV v kraji. Tradičně těsná spolupráce probíhá s foniatrickou službou, neboť za takovými příznaky, jako jsou poruchy či opožděný vývoj řeči, se často skrývají hlubší defekty intelektové nebo obtíže neurotického rázu, které jsou pak předmětem psychiatrické péče. Dětská odd. OÚNZ a KÚNZ žádají vyšetření dětí pro nejruznější somatopsychické obtíže a poradna dále sleduje nebo terapeuticky vede děti, které byly po léčení propuštěny z dětské psychiatrické léčebny. Některé speciální léčebny a rehabilitační oddělení vyžadují před přijetím dítěte nález poradny, do jaké míry je dítě schopno spolupracovat a způsobit se náročnému terapeutickému vedení. Konečně dorostoví lékaři posílají k vyšetření ty mladistvé, u nichž je podezření na vážnější intelektové nedostatky nebo jiné psychické poruchy, které nejsou slučitelné s nároky vojenské služby.

Podstatnou část činnosti poradny (skoro 25% případů) představuje sledování duševního vývoje dětí v kojeneckých ústavech a domovech pro batolata (ve správě zdravotnické), v předškolních dětských domovech, v domovech se zvýšenou výchovnou péčí a ve zvláštních školách internálních (ve správě školské). Do dětských ústavů zajišťují pravidelně skoro celý kolektiv poradny, aby provedl vyšetření v prostředí dětem „přirozeném“ a aby dobře poznal podmínky, za nichž se výchova v jednotlivých zařízeních děje. Každý takový zájezd, jichž bylo např. v minulém roce 22 (nepočítaje v to dalších 15 zájezdů kontrolních a terapeutických, prováděných jen psychiatry), je zakončen konferencí s vychovatelským personálem, případně učiteli dětského domova, neboť hledisko pedagogické je nutnou součástí komplexního posouzení dítěte. V této souvislosti nutno připomenout zvlášť náročnou a odpovědnou práci při vývojevém hodnocení dětí určených pro adopci.

Na jiné úrovni spolupracuje poradna s ústavy sociálního zabezpečení, v nichž jsou umístěny děti nevzdělavatelné. Vyšetřuje prakticky všechny děti před přijetím do těchto zařízení, průběžně při závažnějších těžkostech v chování a konečně na závěr mladistvého věku při jednání o tzv. zbavení svéprávnosti pro potřebu soudní.

Soudy kromě toho vyžadují vyšetření v případech rozvodových sporů o dítě a v případech trestné činnosti mládeže. V případech poruch chování předelinkventního rázu žádají o vyšetření zpravidla Orgány péče o mládež.

Konečně malý zbytek případů připadá na vyšetření vyžádaná z různých důvodů samotnými rodiči a vyšetření prováděná za různými výzkumnými účely.

Již tento přehled, který nemůže být zcela vyčerpávající, naznačuje, že psycholog na takovémto pracovišti musí být náležitě metodicky vybaven, aby zvládl takové rozpětí věkové u svých pacientů a takovou rozmanitost problematiky. Těžko si lze v našich podmínkách představit psychologické pracoviště, kde by se kladly větší nároky na všestrannost psychologovy přípravy. Vyšetřují se kojenci i mladiství na prahu dospělosti, děti idiotické i vysoce nadprůměrné v intelektové výkonnosti, děti z rodin hrubě rozvrácených a asociálních i z rodin zcela spořádaných, děti na nejruznějším stupni somatického vývoje, s nejruznějšími zdravotními a tělesnými obtížemi atd. Stálý kontakt s lékaři a stálá možnost konfrontovat psychologické nálezy s nálezy pediatrickými a psychiatrickými na jedné straně a nálezy sociálními na druhé straně dává psychologovi možnost pohlížet na dítě v širších spojitostech a chrání ho

před nebezpečím příliš svébytných spekulací. Navíc pak takovéto pracoviště poskytuje možnost seznámit se s případy somatických vývojových poruch i psychických onemocnění, která jsou jinak velmi vzácná a která se zde nejčastěji zachycují.

Dnes v poradně pracují tito pracovníci: Psychiatři MUDr. Pavel Vodák - vedoucí lékař poradny, MUDr. Růžena Nesnídalová, pediatr MUDr. Karel Macek, psychologové PhDr. Rudolfa Rónová, PhDr. Zdeněk Matějček, Alena Kappová, prom. psych., dále pět sociálních pracovníků, jedna zdravotní sestra, jedna administrativní a jedna pomocná síla.

Je celkem přirozené, že při rozmanitosti a náročnosti problematiky se jednotliví pracovníci podle svého zaměření do jisté míry „specialisují“ - nikoliv však příliš úzce, neboť provoz poradny vyžaduje, aby všechny složky byly náležitě vyrovnané. V této souvislosti možno jako jistou „zvláštnost“ naší poradny uvést i službu pro dyslektiky a ostatní děti se specifickými školskými defekty. Praktikuje se tak, že děti, u nichž byla diagnostikována dyslexie, jsou zvány v pravidelných intervalech (zprvu čtrnáctidenních, později delších) k nápravným cvičením, při nichž jsou podrobně instruováni i rodiče, aby v mezidobí mohli provádět cvičení sami. Psycholog kontroluje výukový postup dítěte, určuje metody dalších cvičení a ovlivňuje postoj rodičů i školy k postiženému dítěti.

Soudě podle neustále stoupajícího počtu žádostí o vyšetření, je potřeba dalšího rozšíření dětské psychiatrické služby krajně naléhavá. Je tedy pravděpodobné, že se bude zvyšovat i potřeba klinických psychologů, kteří by byli pro tuto práci vybaveni pracovními metodami, znalostmi a zkušenostmi, aby mohli zvládnout úkoly, které jsem se zde snažil naznačit. Soudím, že by bylo dobře organizovat přípravu těchto mladých nastupujících psychologů tak, aby měli příležitost pracovat nejprve nějakou dobu na takovýchto větších pracovištích jako členové pracovního týmu a teprve po získání určitých zkušeností přejít pak případně na pracoviště samostatná. I pro psychology pracující ve zdravotnictví by bylo třeba vybudovat doškolování obdobné doškolovacímu systému lékařů. Mám za to, že krajské psychiatrické poradny by mohly být v tomto směru vhodnou školící základnou.

Z. Matějček

Dětská psychologická poradna v Brně.

Dětská psychologická poradna v Brně vznikla dnem 1. 10. 1958 z podnětu psychologické katedry filosofické fakulty UJEP jako pracoviště výchovně psychologické případové práce. Jejím hlavním úkolem bylo od počátku diagnostikování a psychologické vedení případů dificiálních (v širokém smyslu slova) dětí ve věku od 3 do 15 let. Vedle tohoto praktického pracovního zaměření bylo vždy dbáno i zřetelů výzkumného rázu, i když bylo patrné, že v prvních letech existence tohoto pracoviště, za skromného vybavení personálního i technického, není možno počítat s výzkumnou prací v exaktním smyslu slova. Poněvadž však forma poradny má být první etapou pozdějšího vybudování psychologické výchovné kliniky v Brně, byla její činnost od počátku plánována tak, aby budoucí klinika mohla na ni ve své prakticko-výzkumné činnosti plynule navázat.

Vlastní diagnosticko-psychagogickou činnost vykonávají v poradně kvalifikovaní psychologové. Byly to nejprve dr. Olga Kolaříková a dr. Olga Konečná, k nimž v roce 1960 přibyl ještě dr. Miroslav Schürer. Po odchodu dr. Kolaříkové na jiné pracoviště stal se v roce 1964 jejím nástupcem prom. psych. Rudolf Kohoutek. Odborné vedení veškeré práce přísluší podle statutu poradny brněn-

ské katedře psychologie; tuto činnost vykonávají prof. dr. Vilém Chmelař, člen-korespondent ČSAV, a dr. Boleslav Bárta, který vystřídal v této funkci prom. psychologa Vladimíra Smékala.

Pokud jde o lékařskou spolupráci, nepodařilo se přes mnohá dosavadní jednání s MÚNZ a KÚNZ získat pro poradnu pracovní úvazek lékaře, byť i neplný. Je tedy lékařský zřetel v případové práci poradny prozatím zajišťován formou spolupráce s různými složkami brněnského zdravotnictví.

V rámci uvedeného věkového rozmezí případů převažují v každém případě děti školního věku, tedy od 6 do 15 let; případy dětí předškolního věku jsou poměrně nečetné.

Pracovní terén, z něhož poradna čerpá své případy, tvoří převážně město Brno. Ze spolupráce s některými institucemi krajského rázu (KÚNZ, krajský soud aj.) plynou však také úkoly týkající se širší oblasti Jihomoravského kraje.

Poradna získává své případy:

1. samostatnými průzkumovými akcemi, zaměřenými např. na případy výchovných a výukových obtíží nebo na problematiku profesionální orientace mládeže na některých brněnských školách a pod.,

2. spoluprací s různými institucemi, které vykonávají v té či oné formě péči o děti a mládež a které se na poradnu obracejí se žádostmi o vyšetření jednotlivých případů; je to např. soud, orgán péče o mládež vyžadující zvláštní péče, komise sociálního zabezpečení mládeže se změněnou pracovní schopností, veřejná bezpečnost, dětské domovy, pedagogické poradny aj.,

3. cestou spontánní aktivity rodičů, kteří se na poradnu sami obracejí se žádostmi o poradu v případech výchovných obtíží u svých dětí.

V rámci celku případové práce setkávají se pracovníci poradny s problematikou velmi rozmanitého rázu. Její vyčerpávající popis byl by příliš rozsáhlý; tato zpráva se proto omezí jen na uvedení některých okruhů. Je to např. problematika dítěte psychomotoricky instabilního v rodinném i školním prostředí, problematika tzv. parciálních nedostatků mentálního vývoje (zejména dyslexie), otázky poruch emoční složky dětské osobnosti a jejich etiogenezy, výchovné okolnosti v rozvedených manželstvích a jejich vlivy na utváření osobnosti dítěte, konfliktové vztahy mezi dítětem a školou, případně mezi rodiči a školou, poruchy interpersonálních vztahů v rodině, typy rodinné výchovy, typy osobností rodičů a učitelů, obsahová náplň a časové uspořádání dne dítěte z hlediska duševní hygieny, obtíže ve vytváření stereotypu průběhu dne a týdne dětí a rodin v souvislosti se směnností ve škole a v zaměstnání, význam zájmové činnosti pro převýchovu různých poruch chování, etiogeneza asociálního chování a počínající delikvence, problematika sexuálního rázu atd., atd.

Při vlastní případové práci jde vždy jednak o diagnostické vystižení případu, jednak o nápravný zákrok v širokém slova smyslu. Pokud se týče této nápravní složky práce s případem, je možno odlišit dlouhodobé psychologické vedení a jednorázová nápravná opatření.

Jádrem dlouhodobého vedení je přímý kontakt a psychagogické ovlivňování dítěte i jeho nejbližšího okolí psychologem po rozmanitě dlouhou dobu. Náplní tohoto ovlivňování okolí bývá nápomoc v konsolidaci rodinných vztahů, usměrňování interpersonálních vztahů mezi rodiči a dítětem, výchovné porady rodičům, informace a rady učitelům a vychovatelům, nápomoc v organizování mimoškolního času dítěte, zprostředkování indikovaných druhů zájmové činnosti, nápomoc v úpravě pracovní doby nebo bytových poměrů rodičů atd., atd. Po určitou dobu bylo také možno s prospěchem využívat dvou speciálních zájmových kroužků v Domě pionýrů, které vedl studující 5. ročníku psychologie. V některých případech je psychologické vedení kombinováno s léčebnou péčí, zejména ve spolupráci s pedopsychiatrickými zařízeními.

Jednorázová nápravná opatření spočívají většinou v podání psychologického posudku s návrhem. Přicházejí v úvahu zejména u případů vyšetřovaných pro potřebu odborných komisí pro mládež vyžadující zvláštní péče, komisí sociálního zabezpečení mládeže se změněnou pracovní schopností, dále u mnohých případů doporučených zdravotnickými zařízeními a u případů šestiletých dětí z dětských domovů při posuzování otázky školní zralosti. Jde tedy o návrhy vhodného školního zařazení resp. odložení školní docházky, vhodného pracovního zařazení, ústavního umístění aj.

Problematika, s níž se pracovníci poradny setkávají v rámci případové práce otevírá perspektivy výzkumných úkolů, které by bylo možno v budoucnu - za předpokladu přiměřených pracovních podmínek - řešit. Prozatím se jednotlivci zabývají některými otázkami a dílčí dosavadní výsledky případně již publikovali v odborném tisku.

Poněvadž Dětská psychologická poradna plní také funkci praktického výukového pracoviště pro studenty psychologie filosofické fakulty UJEP v Brně, umožňují její pracovníci exkurse a krátkodobé i déletrvající hospitace a praxe zejména studujícím obou nejvyšších ročníků. Podle instrukcí katedry bývají studenti pověřováni také samostatným prováděním některých úkolů, při čemž psycholog splnění úkolu zkontroluje a provede se studentem rozbor případných chyb a nedostatků.

Je třeba zmínit se také o seminářích, které poradna až doposud pořádala vždy jednou za čtrnáct dní a kterých se účastní všichni brněnští pedopsychologové, ať již se uplatňují na kterémkoliv pracovišti (např. krajská dětská nemocnice, dětské oddělení psychiatrické léčebny, kojenecký ústav, dětský domov třídicí apod.) Účelem těchto seminářů je umožnění pracovního styku a předávání odborných a zejména metodických zkušeností mezi psychology uplatňujícími se na úseku dětské péče.

Konečně je pozornost věnována také popularizaci odborných poznatků a osvětové činnosti formou tištěných publikací i přednášek, určených rodičům, výchovným pracovníkům, širší veřejnosti atd.

Takto je možno stručně načrtnout obraz nynějšího formátu Dětské psychologické poradny v Brně i její činnosti. Dosavadní vývoj tohoto pracoviště byl dosti pomalý; působily to hlavně obtíže organizačního rázu, vázané na některé místní okolnosti. Poněvadž právě nyní stojí poradna na prahu určitých organizačních úprav, které se snad příznivě projeví, lze se v budoucnu nadít rychlejšího růstu tohoto pracoviště i jeho případného přechodu do další vývojové etapy, umožňující vedle rutinní práce také rozvinutí činnosti vědecko-výzkumného rázu v okruhu příslušné problematiky.

O. Kolaříková

ZAHRANIČNÍ OKÉNKO

**Národní psychologické společnosti, které jsou členy Mezinárodní společnosti
pro vědeckou psychologii (International Union of Scientific Psychology)**

1. AUSTRALIA

The British Psychooogical Society
Australia Branch
c/o Department of Psychology
University of Sydney
Sydney, N. S. W., Australia
(Hon.Sec. Mrs. Margaret Austin)

2. BELGIUM

The Belgian Psychological Society
c/o Psychological Institute
Tiense Straat, 104
Louvain, Belgium
(Prof. Joseph Nuttin)

3. BRAZIL

Associação Brasileira de Psicólogos
Caixa Postal, 8105
São Paulo, Brazil
(Sec.-Gen. Dr. Rodolpho Azzi)

4. CANADA

The Canadian Psychological Association
391 Richmond Road
Ottawa 13, Ontario, Canada
(Cec.-Treas. Dr. W. R. N. Blair)

5. CZECHOSLOVAKIA

The Czechoslovakian Psychological Society
c/o Institute of Psychology
Charles University
Praha 2 - Vyšehrad, nábr. B. Engelse 6
(Doc. Dr. Emil Holas)

6. CUBA

The Cuban Psychological Society
c /o Calle 9, No. 407,
Vedado, Havana, Cuba
(Dr. José I. Lasaga)

7. DENMARK

The Danish Psychological Association
Kobmagergade 54,
Kobenhavn K, Denmark
(Sec.-Gen. Dr. Bodil Johansson Bennike)

8. FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY
Deutsche Gesellschaft für Psychologie E. V.
44 Münster (Westfalen),
Rosenstrasse 9
(Prof. Dr. W. Metzger)
9. FINLAND
The Finnish Psychological Association
c/o Department of Psychology
Institute of Occupational Health
Haartmanink 1,
Helsinki, Finland
(Sec.-Gen. Mr. Fr. Blantz)
10. FRANCE
Société Française de Psychologie
28 rue Serpente
Paris 6e, France
(Sec.-Gen. Dr. H. Frances)
11. ISRAEL
The Israeli Psychological Association
18 Rehov „Gimel“,
Hakirya, Tel Aviv, Israel
(Mr. L. Malinovsky)
12. ITALY
Società Italiana di Psicologia Scientifica
Istituto di Psicologia Sperimentale
dell'Università di Padova
Via Marsala 35,
Padova, Italia
(Prof. Fabio Metelli)
13. JAPAN
The Japanese Psychological Association
c/o the Faculty of Letters
University of Tokyo
Bunkyo-ku,
Tokyo, Japan
(Exec.Sec., Dr. Yoshihisa Tanaka)
14. NETHERLANDS
The Dutch Association of Psychology
c/o Psychologisch Laboratorium
Keizersgracht 613
Amsterdam C, the Netherlands
(Prof. H. C. J. Duijker)
15. NEW ZEALAND
The British Psychological Society
New Zealand Branch
University of Canterbury,
P. O. Box 1471

- Christchurch C. I, New Zealand
(Sec. Dr. A. Z. Arthur)
16. NORWAY
The Norwegian Psychological Association
Huitfeldts gate 29,
Oslo VII, Norway
(Mrs. Asa Skard)
17. POLAND
Polskie Towarzystwo Psychologiczne
Zarząd Główny,
Poznań U. L., Fradry 10, Poland
(Pres. Prof. Dr. Andrzej Lewicki)
18. SOUTH AFRICA
The South African Psychological Association
P. O. Box 4292
Johannesburg, South Africa
(Sec. Dr. G. K. Nelson)
19. SPAIN
The Spanish Society of Psychology
c/o Institute National de Psicologia Aplicada
Plaza de Santa Barbara, 10
Madrid, Spain
(Prof. José Germain)
20. SWEDEN
Sveriges Psykeologförbund
Kansliet
Nybrogatan 28,
Stockholm Ö., Sweden
(attn. Mr. Ahlström or Mr. Willen)
21. SWITZERLAND
The Swiss Society of Psychology
Freiestrasse, 17
Zurich, Switzerland
(Sec. Dr. U. Moser)
22. TURKEY
The Turkish Psychological Association
c/o Psikivatri Klinigi
Capa, Istanbul, Turkey
(Sec. Gen. Dr. Yani Anastasiadis)
23. UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS
The Soviet Psychological Society
c/o Department of Psychology
University of Moscow
Mohovaia, 11, Moscow, U. S. S. R.
(Prof. A. N. Leontiev)

24. UNITED ARAB REPUBLIC
Regional Centre for the Advanced Training of
Educational Personnel in the Arab States
Garmirian Bldg.
Bir. Hassan-Jnah
Beirut, Lebanon
(Dr. Abd-el-Aziz El-Koussey)
25. UNITED KINGDOM
The British Psychological Society
Tavistock House South
Tavistock Square,
London, W. C. 1, England
(Exec. Sec. Mr. F. H. Partridge)
26. UNITED STATES
The American Psychological Association
1333 Sixteenth Street, N. W.
(Exec. Officer, Dr. Arthur A. Brayfield)
27. URAGUAY
The Uraguaian Psychological Society
Mariscal Estigarribia 858, Ap. 2
Montevideo, Uruguay.
(Prof. Maria A. Carbonnel de Groupone)
28. VENEZUELA
The Venezuelian Psychological Association
Appartado 10650 Este
Caracas, Venezuela.
(Pres. Prof. Jose M. Salazar Jimenez)
29. YUGOSLAVIA
The Yugoslavian Psychological Association
c/o Department of Psychology
University of Belgrade
Kuez Mihaila 40
Belgrade, Yugoslavia
(Prof. P. B. Stevanovič)

Podle zprávy v Newsletter IUSP (May 1964).

J. Milnerová

Dojmy ze současné americké psychologie

V této zprávě se pokusím podat přehled svých poznatků o současném stavu americké psychologie tak, jak jsem je získal během čtyřtýdenního pobytu v USA v létě 1963. Získané dojmy jsou pochopitelně subjektivní a fragmentární.

1. Struktura a činnost Americké psychologické společnosti.

Americká psychologická společnost byla založena r. 1892 a v současné době má více než 21 000 členů. Sdružuje většinu kvalifikovaných psychologů a je hlavní organizací amerických psychologů. Účelem společnosti je podporovat rozvoj psychologie jako vědy, jako profese a jako prostředku pro rozvoj lidského blaha.

Činnost Americké psychologické společnosti má tyto hlavní směry: organizace pravidelných ročních sjezdů (kromě centrálního sjezdu pořádají svá setkání často i jednotlivé sekce, jejich jednotlivé pracovní skupiny, psychologické organizace jednotlivých států apod.), publikace psychologických časopisů, zdokonalování standartu pro výuku psychologie či pro různé psychologické služby a profesionální záležitosti. Pro členy společnosti je vydáván též informační měsíčník (Employment Bulletin), který obsahuje zprávy o volných místech, kursech a možnostech zaměstnání. Každý rok je též vydáván tištěný adresář členů společnosti.

Americká psychologická společnost má v současné době celkem 22 sekcí, a to:

- Sekce obecné psychologie,
- sekce výuky psychologie,
- sekce experimentální psychologie,
- sekce pro otázky měření,
- sekce fyziologické a srovnávací psychologie,
- sekce vývojové psychologie,
- sekce psychologie osobnosti a sociální psychologie,
- společnost pro psychologický výzkum sociálních otázek - sekce Americké psychologické společnosti,
- sekce estetiky,
- sekce klinické psychologie,
- sekce klinického poradenství,
- sekce průmyslové psychologie,
- sekce pedagogické psychologie,
- sekce školních psychologů,
- sekce výchovného poradenství,
- sekce psychologů ve veřejných službách,
- sekce vojenské psychologie,
- sekce výzkumu dospělosti a stárnutí,
- společnost inženýrských psychologů — sekce Americké psychol. společnosti,
- národní rada pro psychologické otázky osob se sníženou pracovní schopností - sekce Americké psychologické společnosti,
- sekce obchodní a spotřebitelské psychologie,
- sekce filosofické psychologie.

Každý člen Americké psychologické společnosti může požádat o členství v libovolném počtu sekcí. Jednotlivé sekce si stanoví vlastní požadavky pro přijetí členů; tyto požadavky jsou vždy vyšší a většinou specializovanější, než jsou požadavky na členství ve společnosti.

Členství ve společnosti má tři stupně: čekatel (associate), člen (member), vybraný odborník (fellow). Čekatelem se může stát každý, kdo získá hodnost M. D. (Masters Degree) v psychologii, pracuje alespoň rok na odborném psychologickém pracovišti s plným úvazkem a hodlá dosáhnout hodnosti doktora. Čekatelé nemají hlasovací právo.

Členem společnosti se může stát každý, kdo dosáhl hodnosti doktora na základě psychologické disertace na některé z univerzit.

Vybraní odborníci jsou jmenováni předsednictvem Americké psychologické společnosti. Musí být alespoň rok členy a minimálně pět let po dosažení doktorátu musí pracovat na odborném psychologickém pracovišti. Zároveň musí mít prokazatelné úspěchy ve vědecké práci. Členové a vybraní odborníci mají hlasovací právo. Roční poplatek pro členy a vybrané odborníky je 30 dolarů, pro čekatele 20 dolarů.

Všichni členové společnosti dostávají automaticky časopis *American Psychologist* a dále dostávají desetidolarovou slevu na nákup časopisů, které vydává společnost. Při objednávkách většího počtu časopisů (a po případě též adresáře společnosti) mohou získat další slevy.

Roční poplatek nemusí platit ti členové, kteří jsou starší než 65 let a kteří byli členy více než 25 let. Americká psychologická společnost má též studentskou skupinu, jejímiž členy se mohou stát studenti psychologie. Členové této skupiny nejsou členy společnosti, ale mohou se účastnit všech akcí, které společnost pořádá. Zároveň získávají různé slevy při nákupu časopisů a jiných publikací.

Kromě sekcí existuje v Americké psychologické společnosti též dělení dle teritorií. Jednotlivé státy mají své vlastní psychologické společnosti, které se svou strukturou a často i požadavky na členství od sebe liší.

Americká psychologická společnost je řízena ústředním výborem, který se se skládá z představitelů jednotlivých sekcí a psychologických společností jednotlivých států. Administrativní agendu vede dvanáctičlenné předsednictvo. V roce 1962 až 63 byl předsedou prof. Osgood, pro rok 1963—64 prof. Brunner. Jednotlivé sekce jsou řízeny tříčlennými výbory. Členství ve výboru je zásadně tříleté; každý rok je jeden ze starých členů nahrazován jedním členem novým. Každoročně se koná sjezd Americké psychologické společnosti v některém z větších měst (71. sjezd se konal v roce 1963 ve Filadelfii, 72. sjezd v r. 1964 se koná v Los Angeles). Jednotlivé sekce organizují v rámci sjezdu svůj vlastní program a ústřední výbor organizuje pouze malý počet plenárních zasedání (obvykle jeden den) a celý sjezdový průběh pouze koordinuje. Sjezdová jednání jsou velmi rozsáhlá a zahrnují řadu přednáškových cyklů, symposií, demonstrací různých metod a technik, filmových promítání, diskusních setkání, neformálních debatních večerů atd. Při příležitosti sjezdu se obvykle též koná rozsáhlá výstava odborné literatury, diagnostických metod, experimentálních technik a laboratorních zařízení. Souhrny sjezdových materiálů spolu s programem celého sjezdu jsou každoročně publikovány v časopise *American Psychologist* (obvykle v srpnovém čísle).

Sídlem Americké psychologické společnosti je Washington; v současné době se staví nová reprezentativní budova, a to nákladem zhruba 3 500 000 dolarů.

Růst členské základny Americké psychologické společnosti je v posledních letech stále rychlejší. Kolem roku 1925 měla zhruba 1 000 členů, roku 1942 bylo již 3 500 členů, 1952 9 000 členů a 1962 již 21 000 členů. Pokud se týče odhadu do budoucna, domnívají se někteří členové společnosti, že kolem r. 1970 bude mít společnost 40—44 000 členů; jiní soudí, že počet se ustálí na přibližně 30 000 členů. Doktorát z psychologie uděluje toho času v USA asi 150 univerzit. V minulých letech promovalo ročně z psychologie 700—800 osob (tj. zhruba asi 6% všech udělených doktorátů filosofie). Počet psychologů roste relativně nejrychleji ze všech vědních odvětví.

V současné době se uvažuje o zavedení specializovaných doktorátů z psychologie pro jednotlivé oblasti (pro průmyslovou psychologii, pro klinickou psychologii apod.). Určité náznaky tohoto směru vývoje je možno sledovat i v tom, že pouze některé univerzity mají právo udělovat doktorát z klinické psycholo-

gie (asi 60 universit) a z poradenské psychologie (25 univerzit). Program výuky klinických psychologů či psychologických poradců byl schválen výborem pro výuku psychologů při Americké psychologické společnosti (předseda S. Ross). V ostatních psychologických odvětvích mohou doktorát z psychologie udělovat prakticky všechny university.

Americká psychologická společnost vydává celkem 12 časopisů, a to: American Psychologist, Contemporary Psychology, Journal of Abnormal and Social Psychology, Journal of Applied Psychology, Journal of Comparative and Physiological Psychology, Journal of Consulting Psychology, Journal of Educational Psychology, Journal of Experimental Psychology, Psychological Abstracts, Psychological Bulletin, Psychological Monographs, Psychological Review. Nejčastěji je mezi členy společnosti předplácen časopis Contemporary Psychology, Psychological Bulletin, Psychological Abstracts, Journal of Consulting Psychology a Psychological Review. (Časopis American Psychologist dostává každý člen automaticky). Mezi nečleny společnosti jsou nejčastěji předpláceny tyto časopisy: Psychological Abstracts, Journal of Educational Psychology a Journal of Abnormal and Social Psychology. Jednotlivé časopisy Americké psychologické společnosti mají v průměru více než 6 500 pravidelných předplatitelů.

Získal jsem dojem, že v časopisech Americké psychologické společnosti se uplatňuje velká kritičnost vůči pracím, zadaným k publikaci. Podle statistik vrací redakce v průměru 60% zaslanych publikací k přepracování. (V r. 1961 bylo redakcím jednotlivých časopisů s výjimkou Psychological Abstracts zadány 3 294 práce a z nich bylo přijato pouze 1 317). Poměrně nejvíce prací vrátila redakce časopisu Psychological Review (81%), Journal of Educational Psychology (79%), Journal of Consulting Psychology (72%), American Psychologist (71%).

Je též zajímavé, že stále roste počet prací, jejichž autory je více pracovníků. Zatímco před 10 lety bylo zhruba 75% prací podepsáno jedním autorem, v současné době toto procento kleslo na 55%. Znamená to tedy, že takřka polovina prací publikovaných v oficiálních amerických psychologických časopisech je výsledkem těsné spolupráce dvou nebo více autorů.

Růst počtu členů Americké psychologické společnosti však vede v posledních letech též ke změně struktury jejich činnosti. V současné době roste mnohem rychleji počet psychologů v praxi, než počet pracovníků v teoretických disciplínách. Zatímco před 25 lety bylo největší procento členů v sekcích obecné, experimentální, fyziologické a srovnávací psychologie a většina psychologů pracovala na akademických pracovištích (univerzitní a výzkumné ústavy), dnes většina psychologů pracuje v praxi. Tento směr vývoje vyjadřuje nejlépe následující přehled (upraveno dle R. G. Tryon: Psychology in Flux, American Psychologist 1963, 18, 134—143 — data zpracována na základě údajů skupin o rozsahu cca 300 osob):

	1940	1959	1962
akademická povolání	75%	52%	47%
z toho vlastní katedry psychologie	52%	34%	29%
jiné katedry	23%	18%	18%
neakademické povolání	25%	48%	53%

Poměrně velký počet psychologů, kteří pracují toho času na nep psychologických katedrách a ústavech, je dokladem mnohem rozvinutější spolupráce mezi různými vědními odvětvími, než je tomu ve většině ostatních zemí.

Změny ve struktuře činnosti amerických psychologů se odrážejí též v rozdílném tempu růstu členské základny jednotlivých sekcí Americké psychologické společnosti. Tyto změny je možno vyjádřit následujícími údaji (citováno opět dle R. G. Tryon: Psychology in Flux, American Psychologist 1963, 18, 134-143):

	počet členů		
	1948	1960	% přírůstků
<u>akademická sekce:</u>			
obecná psychologie	541	596	10
výuka psychologie	186	538	189
experimentální psychologie	564	789	40
měření a vyhodnocování	392	638	63
estetika	62	118	90
celkem	1 745	2 679	54
<u>smíšené sekce:</u>			
vývojová psychologie	350	616	76
osobnost a sociální psychologie	339	1 346	297
psychologický výzkum soc. otázek	393	806	105
klinická psychologie	821	2 376	189
průmyslová psychologie	186	738	297
pedagogická psychologie	419	555	32
celkem	2 508	6 917	176
<u>aplikační sekce:</u>			
klinické poradenství	189	232	23
školní psychologové	90	712	691
výchovné poradenství	467	993	112
veřejné služby	111	227	105
vojenská psychologie	234	276	18
celkem	1 091	2 713	149

Poznámka: v přehledu nejsou uvedeny členské základny sekcí, které se vytvořily až po roce 1948.

Aktivitu jednotlivých sekcí je možno do jisté míry též posoudit podle jejich aktivní účasti na každoročním sjezdu Americké psychologické společnosti. Z jednání 71. sjezdu Americké psychologické společnosti v r. 1963 ve Filadelfii jsem nabyl dojmu, že poměrně neaktivnější byla sekce psychologie osobnosti a sociální psychologie, dále sekce klinické psychologie, experimentální psychologie, průmyslové psychologie, pedagogické psychologie a sekce psychologického výchovného poradenství.

V současné době je hlavní náplň činnosti amerických psychologů rozložena asi takto: [citováno dle S. Ross — R. F. Lockmann — A. Carrer in Psychology, Americká psychologická společnost, Washington, 1962]:

klinická práce (tzv. úprava chování)	28%
výuka (university, koleje, průmysl, obchod, armáda)	21%
výzkum (základní i užitý)	18%
organizace práce a administrativa (vládní či obchodní instituce, školská zařízení, laboratoře, zdravotnické služby apod.)	17%
vyhodnocování psychologických zkoušek (měření inteligence, schopností, postojů, zájmů, osobnostních rysů, sociálních vztahů apod.)	10%
poradenské služby	3%
ostatní	3%

Z hlediska zaměstnavatelů je struktura americké psychologie zhruba tato: [citováno podle S. Ross — R. F. Lockmann: A Career in Psychology, Americká psychologická společnost, Washington 1962]:

koleje a university	35%
nižší školy	11%
průmysl a obchod	11%
federální vládní složky	11%
státní složky	9%
soukromá praxe	6%
nevýdělečná zdravotnická zařízení	5%
jiná nevýdělečná zařízení	5%
místní správní složky	4%
armáda	2%
ostatní	1%

2. Celkový styl práce amerických psychologů.

Většina úkolů, na kterých psychologové výzkumně pracují, je zadávána mimo-universitními institucemi (armádní složky, státní správa, průmysl, obchod atd.). Tyto instituce zadávají jednotlivým universitám či výzkumným ústavům témata, jejichž řešení je zajímavá. Jednotlivé university pak vypisují konkursy či inzerují volná místa pro jednotlivé výzkumné úkoly. I když se jedná o často rozsáhlé a dlouhodobé výzkumy, většina vypisovaných úkolů je krátkodobá a bývá zaměřena na určité detailní a často velmi konkrétně formulované otázky.

Při zadávání úkolů je zároveň dojednávána i finanční dotace, a to většinou přímo s řešitelem. Ve většině případů řešitel dostává k dispozici určitou smlouvenou částku a s ní může volně disponovat. Pokud se předkládá předem plán na využití dojednané částky, jedná se pouze o rámcový rozpočet. Za účelné vynaložení finančních prostředků je obvykle zodpověden sám řešitel.

Zadávané úkoly jsou většinou krátkodobé; obvykle 1–2 leté. Po skončení úkolu může zadávající instituce jednat s řešitelem o pokračování; velmi často však řešitel přechází na nové pracoviště. Mladší pracovníci často mění při přechodu z jednoho pracoviště na druhé i své zaměření.

Řešitel výzkumného úkolu si obvykle již ve smlouvě stanoví své požadavky na experimentální vybavení, které pro řešení úkolu potřebuje a zároveň si stanoví i počet potřebných spolupracovníků. Výzkumný tým se vytváří velmi rychle a ve většině případů je spolupráce mezi členy skupin velmi dobrá. Vytvořené týmy se však velmi rychle rozcházejí; dlouhodobě vytvořené pracovní skupiny jsou spíše výjimkou. Pro celkový styl práce je příznačná poměrně značná fluktuace pracovníků. Podle statistik každý rok přibližně třetina členů Americké psychologické společnosti mění svá zaměstnání.

Často se stává, že universitní pracovník řeší dvě skupiny výzkumných úkolů. Jednak pracuje na zadaných úkolech a jejich prostřednictvím si získává finanční základnu pro řešení jiných úkolů, které odpovídají jeho vlast. vědeckému zájmu. Je pochopitelné, že se všichni pracovníci snaží, aby obě koleje byly pokud možno sladěny. Většinou však obě skupiny úkolů spolu souvisejí jen poměrně málo.

Pro styl vědecké práce je příznačná velmi těsná spolupráce psychologů, kteří se zabývají obdobnými problémy. Velmi často se spolu setkávají (nejen při příležitostech oficiálních sjezdů), pořádají společné semináře a vzájemně se informují o postupu svých výzkumů. Bývá zvykem, že pracovníci takovéhoto okruhu si zasílají nejen separáty svých prací, ale obvykle ještě dříve než určitou práci zadají do tisku, rozešlou ji ostatním v cyklostilované podobě. Jednotliví pracovníci se tak dovídají o výsledcích mnohem dříve, než práce vyjde v odborném tisku. Přitom předběžné cyklostylované zprávy bývají mnohem delší než pozdější publikace a obsahují často celou řadu detailů či metodických poznatků, které se obvykle v tištěných pracech vynechávají.

Je možno též pozorovat velmi těsnou spolupráci psychologů s pracovníky jiných vědních odvětví. Řada psychologů pracuje na pracovištích biologických, fyziologických, pedagogických, psychiatrických, biochemických, farmakologických, biomechanických, technických apod. Existuje též řada ústavů, které zcela záměrně a plánovitě sledují výzkumné problémy z hlediska celé řady vědních odvětví. Jednotlivá vědní odvětví se navzájem respektují a konzultace mezi nimi patří k běžné praxi. (Určitou výjimku tvoří na některých pracovištích řevnivost mezi psychology a psychiatry).

Naproti tomu je příznačná poměrně malá informovanost o mimoamerické literatuře; zámořské časopisy (i anglicky psané) se čtou mnohem méně než časopisy americké a publikace psané v jiných jazycích se prosazují poměrně těžko. O literaturu sovětskou je v současné době velký zájem, který se uspokojuje poměrně rozsáhlými překlady z ruštiny. Malá znalost zahraniční literatury je do jisté míry kompenzována velkým počtem cizích psychologů, kteří jsou v USA na studijních pobytech. Téměř v každém štábu psychologických pracovišť na universitách je několik zahraničních stipendistů. Velký počet psychologů přichází z Anglie, z Kanady a z Austrálie. Poměrně často se setkáváme s Italy, Skandinávci, Japonci a v poslední době též s Indý.

Větší výzkumné ústavy (většinou universitní) jsou velmi dobře zásobovány literaturou; bibliografické a dokumentační služby fungují velmi rychle a spolehlivě. Literární rešerše jsou běžně prováděny i v rozsáhlé spolupráci mezi ústavy či mezi knihovnami. Pomocné služby (laboranti, výpočtáři a ošetrovatelé, technicko-organizační služby) jsou velmi dobře zorganizovány a požadavky vědeckých pracovníků na tyto služby bývají rychle uspokojovány. Dobře vybavené technické dílny a statistická oddělení jsou samozřejmou věcí. Větší ústavy mívají často i vlastní menší samočinné počítače; pokud je samy nemají, uzavírají obvykle smlouvu s jinou institucí, která pro ně složitější výpočty provádí. Existuje celá řada firem, které vyrábějí přístroje pro experimentální psychologii. Tyto standartní přístroje jsou velmi dobré kvality; většinou jsou přenosné, neustále se zdokonalují a zlepšují. Dodací termíny jsou velmi krátké; prakticky všechny standartní přístroje jsou na skladu. Cena těchto přístrojů je však značně vysoká.

Bohaté vybavení hlavních výzkumných pracovišť umožňuje pochopitelně relativně rychlý postup vědecké práce; např. fáze zpracování výsledků probíhá mnohem rychleji než u nás. Bohaté vybavení má však i své stinné stránky. Řada úkolů — hlavně při statistickém zpracování výsledků — se provádí rutinně a často mechanicky bez bližšího kvalitativního rozboru výsledků.

To, co bylo právě řečeno o vybavení ústavů, platí však převážně pouze pro větší pracoviště; existuje pochopitelně celá řada menších ústavů, jejichž vybavení je mnohem chudší a i finanční dotace bývají nižší. Často též najdeme menší pracoviště, která jsou zaměřena na určitou, často velmi úzkou problematiku; v jejím rámci jsou velmi dobře vybavena, ale vybavení pro jiné oblasti psychologie je pak mnohem chudší.

Pro většinu teoretických pracovišť je příznačné spojení s pedagogickou činností. Valná část vědeckých pracovníků má i pedagogický úvazek, i když ne příliš velký. Při výuce pokročilejších a nadaných studentů se klade velký důraz na jejich aktivní účast při výzkumných úkolech. Vedoucí vědecký pracovník považuje za svou povinnost naučit alespoň několik doktorantů vlastní metodologii vědecké práce přímo v rámci výzkumu. K účasti na výuce bývají často zváni i pracovníci mimouniversitních institucí.

Značně jiná je situace v aplikačním výzkumu, který se provádí většinou přímo v průmyslu, v obchodě, armádě, ale i ve zdravotnictví a ve školství apod. Je příznačné, že pracovníci v aplikačním výzkumu bývají mnohem lépe placeni než pracovníci v základním výzkumu. (Např. vedoucí psycholog v New Yorkské

pojišťovně Prudential Company má asi o 50% vyšší plat než bývá obvyklé u universitních profesorů). Aplikovaný výzkum je od základního výzkumu většinou zcela odtržen a vzájemná spolupráce mezi těmito složkami je poměrně malá.

Výsledky aplikovaných výzkumů jsou většinou velmi rychle — často až překotně — uváděny do praxe. Tato rychlost aplikace — často i za cenu určitého rizika — je jedním z typických znaků americké psychologie. Většina poznatků užitých psychologie není spojována s teorií a často dokonce vědomě veškerou teorii opomíjí a opírá se o zcela pragmatický empirismus. Při aplikaci empirických výsledků se jedná většinou o konkrétní a dílčí poznatky a snaha o zobecnování je většinou opomíjena.

Značné odtržení je možno též pozorovat mezi rutinní prací psychologů a psychologickým výzkumem. Psychologická praxe je velmi rozsáhlá a dotýká se téměř všech společenských oblastí. Přitom tato praxe se často pohybuje velmi těsně na hranicích serióznosti. Rutinní činnost psychologů — hlavně v průmyslu — odpovídá denním potřebám jednotlivých podniků a plně se podřizuje jejich požadavkům. Velmi často se vymýšlejí pouze praktické návody na to, jak postupovat při výběru, při vedení lidí, při organizaci práce, při úpravě pracovišť, při řešení sociálních vztahů na pracovišti apod.

V. Břicháček

OZNÁMENÍ ČLENŮM

Noví členové ČSPS

Dosud neoznámená přijetí:

26. 10. 1962 na schůzi ústředního výboru ČSPS byl přijat
prom. psych. Jiří Mrkvička, OÚNZ - nemocnice v Pardubicích,
17. 2. 1961 na schůzi předsednictva ČSPS byl přijat za člena ČSPS
prom. psych. Zdeněk Kuťák, DD(t) Dobřichovice u Prahy.

V roce 1963 byli přijati:

Andrysíková Věra, prom. psych.,
Psychiatrická léčebna (Dětské oddělení Opava)
Fischer Jan, doc. MUDr.,
Psychiatrická klinika prof. Vondráčka, Praha
Hladký Aleš, PhDr.,
Filosofická fakulta KU, děkanát, Praha
Hromátko Jaroslav, prom. ped.,
VPA KG, Katedra psychologie a pedagogiky, Praha
Hruschka Jiří, prom. psych.,
NHKG, Psychologická laboratoř, Ostrava-Kunčice
Janoušková Naděжда, prom. psych.,
Ústřední vojenská nemocnice, Psychiatrické oddělení, Praha 6
Ježková Vlasta, prom. psych.,
OÚNZ - Bruntál, Krnov
Junová Hana, prom. psych.,
Fakultní poliklinika, Psychiatrické oddělení, Praha 2
Karličková Marie, prom. psych.,
Výzkumný ústav pedagogický, Praha
Koudelková Anna, prom. psych.,
DFN, 3. dětská klinika, Praha 2
Král Otto, MUDr.,
Psychiatrická léčebna, Opava
Kubovská Monika, prom. psych.,
Katedra psychologie FF KU, Praha
Lippertová Marcela, prom. psych.,
OÚNZ-Psychiatrické oddělení, Karlovy Vary
Michal Vladimír, vedoucí výchovy,
Dětská léčebna, Janské Lázně
Novák Prokop, PhDr.,
Pedagogický institut, Ostrava
Paurová Anna, RSDr.,
Institut novinářství a osvěty KU, Praha
Pejhořský Emil, PhDr.,
Pedagogický institut, Ostrava
Rejmánek Evžen, prom. psych.,
Elektro-Praga, propagační oddělení, Praha
Sigmund Jan, prom. ped.,
Katedra psychologie PU, Olomouc
Stanka Jaroslav, prom. ped.,
Výzkumný ústav pedagogický, Praha
Šindelář Josef, prom. psych.,
Psychologický ústav UJEP, Brno

Štekl Miroslav, prom. ped.,
Pedagogický institut, Plzeň
Trnková Milada, prom. psych.,
Psychologický ústav KU, Praha
Viewegh Josef, prom. psych.,
Psychiatrická klinika, Brno

V r. 1964 byli přijati:

Albrecht Miloš, prom. psych.,
Královopolská strojírna n. p. ZOV, Křižíkova, Brno
Cachová Jarmila, prom. ped.,
Katedra psychologie FF KU, Praha
Fried Zdeněk, prom. fil.,
Strojírenský institut při TOVÚS, Praha
Grünthalová Pavla, prom. psych.,
VPA KG, Praha
Janík Bohuslav, prom. psych.,
Výzkumný ústav traumatologický, Brno
Liška Jiří, PhDr.,
Výzkumný ústav endokrinologický, Praha
Soukup Jaroslav, prom. psych.,
MV - Ústřední škola, Praha
Kocábová Darja, prom. psych.,
NEMPOL, Karlovy Vary
Krupková Milena,
Střední průmyslová škola spojové techniky, Praha 1
Kuchyňka Josef, prom. ped.,
DDt, Plzeň
Nový Jan, prom. psych.,
MV, Praha
Pelikánová Jarmila,
Ústřední ústav železničního zdravotnictví, Praha
Štěpánek Zdeněk,
Institut novinářství a osvěty, Praha
Válková Zdeňka, MUDr.,
FDL, I. dětská klinika, Praha
Zelená Alena, prom. psych.,
Centrální středisko studia práce pro strojírenské odvětví - Kovotechna, Praha
Žilínová Eva, PhDr.,
Strojírenský institut při TOVÚS (MTS), Praha

*Noví členové Slovenské psychologické společnosti (SPS) přijatí v letech
1962, 1963 a 1964*

Adamovič Karol, prom. psych.,
PVK, Bratislava
Belan Anton, umel. prac.,
Košice
Böör Juraj, PhDr., klinický psycholog,
Košice
Čajka Kornel, prom. ped.,
Pedagogický institut, Trnava
Fábryová Ludmila, PhDr.,
Košice

Florek Hieroným, prom. psych.,
ČSAV ÚEP SAV, Bratislava
Jedináková Mária, prom. psych.,
Bratislava
Kordíková Eva,
Košice
Mandzijová Paula, prom. psych.,
DDt, Bratislava
Nevrlá Vera, prom. psych.,
Pedagogická škola, Levoča
Popperová Marta, prom. ped.,
VÚP, Bratislava
Požár Ladislav, prom. ped.,
Katedra psychol. FF KU, Bratislava
Saukuličová Mária,
PVK, Košice

E. Singerová, taj. ČsPS

BIBLIOGRAFIE

PSYCHOLOGIE PRÁCE

Přehled českých a slovenských původních prací včetně disertačních a diplomových prací za léta 1950-1960

1. Bardoděj Z., Berka Z., Chalupa B., Nesvadba O., Vyskočil J.:
Nové poznatky o působení trichlorethylenu na zdraví pracujících. Pracov. lékař. 4, 1952, str. 441-467.
2. Bárta B.: Vliv únavy vzniklé při práci kováře na úmyslnou optickou pozornost. Brno 1952. Disert. práce.
3. Bokorová V.: Příspěvek ke kritice metod měření únavy. Praha 1953. Disert. práce.
4. Břicháček V.: Pokus s výzkumem VNČ metodou zatěžování organismu chronickými podněty. Praha 1953. Disert. práce.
5. Bureš Zb.: K otázce výzkumu bezpečnosti práce. Bezpečnost a hygiena práce, 1953, str. 191.
6. Bureš Zb.: Mistr a bezpečnost při práci. Praha 1956. Kapitola o úkolech mistrů při výchově k bezpečné práci.
7. Bureš Zb.: K otázce teorie a bezpečnosti práce. Bezpečnost a hygiena práce, 1956, str. 68.
8. Bureš Zb.: Příspěvek psychologického výzkumu k bezpečnosti železniční dopravy. Sborník z I. celostátní konference o výzkumu bezpečnosti práce v Liblicích u Mělníka, 1957.
9. Bureš Zb.: Využití všech možností ke zvýšení bezpečnosti železniční dopravy. Bezpečnost a hygiena práce, 1957, str. 9.
10. Bureš Zb.: Výchova k bezpečnosti práce. Učební pomůcka. Vydal VÚBP Praha, 1959.
11. Bureš Zb.: Zásady užití psychologie v dopravě. Využitie psychológie v socialistickej spoločenskej praxi, Bratislava, SAV, 1959.
12. Bureš Zb.: Prevence subjektivně podmíněných úrazů a nehod. (Společně s O. Matouškem). V tisku.
13. Čáp Jan: Příspěvek k laboratorně-experimentálnímu výzkumu zautomatizovaných úkonů. Sborník psychologických prací, NČSAV, Praha 1957.
14. Čáp Jan, Růžička J.: Psychologie, nový předmět na našich průmyslových školách. Odborná škola, 1959, č. 4, str. 150-157.
15. Čáp Jan: K psychologii cviku ve světle učení I. P. Pavlova. SNP Praha 1959.
16. Čáp Jan: K vymezení pojmu dovednost a návyk. Pedagogika 1960, č. 3, str. 335-355.
17. Čáp Jan, Růžička J.: Užitá psychologie. Učební text pro dvouleté mistrovské kursy při průmyslových školách, 1. část ÚOŠ, Praha 1959, 2. část SNP, Praha 1961.
18. Daniel J.: Práce betonové miešacky. Technická práce 1953, č. 12, str. 2.
19. Daniel J.: Časová studie při plnění koša betonové miešacky. Stavba 1954, č. 11/12, str. 3.
20. Daniel J.: Reakčný čas šoféra a jeho vzťah k bezpečnosti jazdy. Cestná doprava 1958, č. 24, str. 5.
21. Daniel J.: Psychologické aspekty pri úprave pracoviska. Využitie psychológie v socialistickej spoločenskej praxi. Sborník, Bratislava, SAV 1959, str. 4.

22. Daniel J.: Zisťovanie únavy rušňovodičov psychofyziologickými metódami. Psychologické štúdie II, Bratislava 1960.
23. Doležal J.: Psychologie práce, Využitie psychológie v socialistickej spoločenskej praxi, Bratislava, SAV, 1959.
24. Dobrovská M.: Vznik a rozvoj pracovných zájmů zednických učňů. Praha 1952. Disert. práce.
25. Grác J.: Ku psychologii osobných vzťahov medzi majstrom a robotníkom vo výrobe. Bratislava 1956. Diplomová práce.
26. Hermochová S.: Vliv délky podnětu na průběh jednoduché motorické reakce. Praha 1957. Diplomová práce.
27. Hladký A.: Psychologické metody vyšetřování účinnosti náborových prostředků. Praha 1952. Disert. práce.
28. Homolová D.: Vdaná žena a zaměstnání. Praha 1953. Disert. práce.
29. Hoskovec J., Svorad D., Hadač V.: Vliv monotonie na vznik usínání a hypnotických projevů u řidičů. Závěrečná zpráva 1959, VÚBP Praha, 13 stran, 3 str. příloh.
31. Hruškovič M.: Výchova pracujícího dorastu. Bratislava 1952. Disert. práce. psychiatrického. Čs. psychiatrie, 1960, 5, 341-342.
31. Hruškovič M.: Výchova pracujícího dorostu. Bratislava 1952. Disert. práce.
32. Chalupa B.: Neurotické projevy v průběhu chronické otravy trichlorethylenem. Prac. lékař., 4, 254-264, 1952.
33. Chalupa B.: Průběh kontinuální optické pozornosti jako ukazatel neuropsychické rovnováhy při chronické intoxikaci trichlorethylenem. Sborník prací FFBÚ 2, 100-114, r. 1953.
34. Chalupa B.: Experimentální psychopathologická studie chronické otravy kyslíčnickem uhelnatým. Pracov. lékař. 7, 1955, str. 146-150.
35. Chalupa B.: Analýza časového průběhu oscilační křivky pozornosti. Čs. psychologie 1957, č. 1, str. 237-250.
36. Chalupa B.: Výzkum poruch paměti u otrav některými průmyslovými jedy. Čs. psychologie 1958, č. 2, str. 356-371.
37. Chalupa B.: Výsledky psychologického výzkumu průmyslových intoxikací. Sborník „Využitie psychológie v socialistickej spoločenskej praxi“, Bratislava, SAV, 1959, str. 116-123.
38. Chalupa B.: Pamětní nedostatky po akutních otravách kyslíčnickem uhelnatým. Pracov. lékař., 1960, č. 12, str. 331-336.
39. Chalupa B., Karen A., Pospíšil P., Ševčík M.: Práce v hluku a poškození hlukem u zaměstnanců ve zkušebně motorů. Pracov. lékař., č. 8, 1956, str. 269-276.
40. Chalupa B., Synková J., Ševčík M.: The assesment of electroencephalographic changes and memory disturbances in acute intoxications with industrial poisons. British J. of Industr. Med., 17, 1960, str. 238-241.
41. Ivanov A., Hadač V., Hoskovec J., Štikar J.: Výzkum podmínek ovlivňujících bezpečnost nákladní automobilové dopravy. Závěrečná zpráva 1958. VÚBP Praha, 43 stran, přílohy.
42. Kalivoda J.: Strojvedoucí v zrcadle psychologické analýzy svého povolání. Praha 1956. Diplomová práce.
43. Kattoš K.: Pracovní škola a pracovní výchova. Bratislava 1952. Disertační práce.
44. Kindlová V.: Povinnost pracovat. Praha 1950. Disert. práce.
45. Konečná D.: Reakční časy u akutní otravy kyslíčnickem uhelnatým. Brno 1958. Diplomová práce.

46. Koňáková G.: K zájmovým zaměřením studující mládeže. Brno 1958. Diplomová práce.
47. Kostecký S.: Psychologie a plánované hospodářství. Praha 1953. Disertační práce.
48. Kotásková J.: Příspěvek k stanovení metodických předpokladů mikroanalýzy časového průběhu jednoduché chronicky opakované činnosti. Praha 1956. Diplomová práce.
49. Křpatová L.: Rozbor práce zemědělské ženy a výzkum jejího postoje k racionalizaci domácnosti. Praha 1960. Disert. práce.
50. Křivohlavý J.: „Barvy v dílně“. Technická práce 1960, č. 10, str. 911-912.
51. Křivohlavý J.: Bezpečnostní barvy, značky a symboly. Normalizace 1959, 7, č. 2, str. 29-32
52. Křivohlavý J.: Interindividuální rozdíly v nehodovosti. Sborník referátů na konferenci Čs. vědecko-technické společnosti pro zdravotní techniku, sekce bezpečnosti práce, o Výzkumu v oblasti bezpečnosti práce. VTS, Praha 1958, str. 149-174.
53. Křivohlavý, Štikar J., Hadač V.: „Konstrukce číselníků měřících přístrojů“. Interpolace v rozmezí dílků stupnice, VÚBP Praha, závěrečná zpráva o výzkumu. 1959.
54. Křivohlavý J.: Otázky metodiky diferenciace viditelných podnětů. Sborník: Metodika výzkumu VNČ člověka a zvířat. Supplementum Activitas neurosa superior. Vol. I., 1960, str. 29-30.
55. Křivohlavý J.: Přístrojové desky, panely a velíny. Bratislava, Dom techniky, 1960.
56. Křivohlavý J.: Rozlišitelnost ovladačů. Československá hygiena, 1960, 5, 6, str. 364-373.
57. Křivohlavý J.: Volba sdělovačů složitých strojů. Československá hygiena, 1960, 5, 6, str. 374-385.
58. Křivohlavý J.: Vztah nehodového jednání k jiným činnostem a důsledky plynoucí z tohoto zjištění pro aplikaci psychologie v úrazové prevenci. „Využitie psychológie v socialistickej spoločenskej praxi“, SAV, Bratislava, 1957.
59. Křivohlavý J., Báliga J., Hoskovec J., Hadač V.: Automatizace a bezpečnost práce. Úprava řídicích panelů. Závěrečná zpráva 1960. VÚBP.
60. Křivohlavý J., Hadač V., Hoskovec J., Štikar J.: Čitelnost dopravních značek. Závěrečná zpráva 1959. VÚBP Praha.
61. Křivohlavý J., Hoskovec J.: Distribuce velikostí prahových zorných úhlů. Československá oftalmologie 1960/XVI., str. 220-222.
62. Křivohlavý J., Hoskovec J., Štikar J., Vystrčil M.: Bezpečnost při řízení motorových vozidel pouličních elektrických drah. Závěrečná zpráva. VÚBP Praha 1957, str. 62.
63. Křivohlavý J., Hoskovec J., Štikar J., Vystrčil M., Hadač V.: Čitelnost značek, rozčlenění plochy. Závěrečná zpráva 1959. VÚBP Praha.
64. Křivohlavý J., Vaněk J.: Otvory v místě rizika. Zpráva o výzkumu vydaná VÚBP ROH Praha, 1960.
65. Kvašňáková E.: Mimoškolská činnost a záujmy gymnazistů v porovnání s ich prospechem. Bratislava 1952. Disert. práce.
66. Langer St.: Několik zkušeností s mládeží oligofrenní a jejím společenským uplatněním. Praktický lékař 1957, č. 10, str. 431-435.
67. Langer St.: Jak se může vychovat a uplatnit defektní mládež. Věda a život 1957, č. 7, str. 364-369.

68. Magdolenová E.: Týždenný okruh činnosti bratislavských vysokoškolákov so zreteľom na využitie pracovného a mimopracovného času. Bratislava 1952. Disert. práce.
69. Matoušek O.: Bezpečná konstrukcia strojov a strojového zariadenia, mechanizácia a automatizácia z hľadiska požiadaviek bezpečnosti, hygieny, fyziológie a psychológie práce v „Bezpečnosť práce - vec všetkých pracujúcich“. Bratislava 1960, str. 95-124.
70. Matoušek O.: Bezpečnosť a hygiena práce ve výchově pracujících dorostu. Sborník VTS, 1959, str. 32-49.
71. Matoušek O.: Dovednosti v polytechnické výchově a odborné výchově a metody jejich nácviku. Praha 1953. Disert. práce.
72. Matoušek O.: Návrh souboru hledisek pro hodnocení rizikovosti strojů. Čs. hygiena, 1960, V, 6, str. 354-363.
73. Matoušek O.: Základní principy bezpečnosti práce. Sborník VTS, Praha 1959.
74. Matoušek O., Štikar J.: Automatizace a bezpečnost práce. Automatizace, 1960, 3, str. 52-53.
75. Matoušek O., Štikar J., Hylmar J.: Výzkum podmínek bezpečnosti a hygieny práce při automatizaci. Závěrečná zpráva, VÚBP, Praha 1960.
77. Meszárošová O.: Problém mravne chybnej mládeže so zreteľom na jej negatívny vzťah k práci. Bratislava 1953. Disert. práce.
78. Nevrlá V.: Otázky voľby povolania u dospievajúcej mládeže. Bratislava 1957. Diplomová práce.
79. Novák M., Langer S.: Pomoc psychologického vyšetření pro dorostového lékaře posuzujícího způsobilost dorostu k povolání. Praktický lékař, 1957, 10, str. 427-431.
80. Pikala I. V.: Psychológia priemyselného úrazu. Bratislava 1952. Disert. práce.
81. Pinkava V.: Pokus o stanovení kritéria útlumu a identifikace zárazu v procesu zatěžování. Praha 1955. Diplomová práce.
82. Plaňava I.: Příspěvek psychologie k řešení problému opakovaných úrazů a nehod. Brno 1958. Diplomová práce.
83. Polliak J.: Socialistické súťaženie a údernícké hnutie po stránke výchovnej. Bratislava 1952. Disert. práce.
84. Pražáková H.: Psychologické zábrany žen při vstupu do zaměstnání. Praha 1952. Disert. práce.
85. Růžička J.: Dějiny pracovních nástrojů a psychologie práce. Československá psychologie 3, 1959, str. 21-32.
86. Růžička J.: K teorii psychologie práce. Využití psychologie v socialistické společenské praxi, Bratislava SAV, 1959, str. 113-115.
87. Růžička J.: Konference o psychologii práce. Čs. psychologie 2, 1958, str. 100-105.
88. Růžička J.: Výchova k práci v pionýrské organizaci. Praha 1952. Disert. práce.
89. Růžička J.: Základy psychologie práce. Podniková příručka 3, 1960.
90. Sedlák J.: Metoda výzkumu přesnosti zasahování cíle. Sborník prací filosofické fakulty brněnské university 8, 1959, řada B, čís. 6, str. 98-102.
91. Sedlák J.: Opticko motorické koordinace spojovatelek. (Metodické sdělení). Metodika výzkumu vyšší nervové činnosti člověka a zvířat. Souhrnný referát z celostátní konference Společnosti pro studium VNC sekce Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně 1959, Activitas nervosa superior, Supplementum 1. Praha 1960.

92. Sedlák J.: Výzkum únavy při výrobní práci vysokoškolských posluchačků I. Oscilace přesnosti pracovních pohybů. Sborník prací filosofické fakulty university J. E. Purkyně v Brně, 1960.
93. Skočdopole B.: Povaha pracovního procesu a jeho rozbor. Praha 1953. Disert. práce.
94. Slavíček P.: Kritika taylorismu a jiných systémů řízení organizace práce z hlediska psychologie. Praha 1952. Disert. práce.
95. Stříženec M.: Pracovní výkon a teória informácie. Bratislava 1959, 197 str. Kandidátská práce.
96. Ševčík M., Chalupa B., Kihůfková E., Hrazdira Č. L.: Gesundheitsschäden bei Elektroschweisern, Zbl. f. Arbeitsmed. Arbeitsschutz, 10, 1960, str. 77-82.
97. Štikar J., Hoskovec J.: O rabote psichologov v oblasti bezopasnosti dvizhenija po šossejnym dorogam. Vopr. psichologii 6, 1960, 5 str. 162-164.
98. Zadražil J.: Užitií psychologie na železnicích, Využitie psychológie v socialistickej spoločenskej praxi, Bratislava, SAV, 1959.

Třídění bibliografických záznamů psychologie práce:

1. Práce z hlediska sociálně ekonomického a historického 23, 44, 47, 86, 93, 94.
2. Historie psychologie práce 85, 87, 94.
3. Psychologická analýza pracovní činnosti, profesiografie a metody vůbec 4, 13, 15, 18, 22, 23, 26, 42, 48, 54, 81, 86, 89, 90, 91, 95.
4. Nadání, vloh, pracovní schopnosti a dovednosti 15, 16, 71, 79.
5. Vztah k práci, otázky motivace 24, 28, 46, 65, 77, 84.
6. Výchova k povolání, příprava na povolání, výchova k práci apod. 11, 43, 88.
7. Profesionální orientace 24, 66, 67, 78.
8. Projekce pracovišť, pracovní podmínky fyzikálně-chemické 1, 21, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 45, 50, 51, 59, 60, 61, 63, 64, 75, 89, 96.
9. Inženýrská psychologie, zvláště ve vztahu ke konstrukci strojů a technických zařízení 53, 55, 56, 57, 69, 72, 74.
10. Organizace práce a pracovní doby, hodnocení a normování práce, režim práce a odpočinku, únava a monotonie, 2, 3, 6, 19, 22, 29, 35, 68, 92.
11. Organizace a metody řídicí práce z hlediska psychologického 94.
12. Vztahy mezi pracovníky, sociální podmínky na pracovišti 25, 28.
13. Individuální péče o pracovníky, rehabilitace a poradenství 30, 78.
14. Výchova, výcvik a výuka pracovníků, propagace a nábor 11, 14, 15, 17, 27, 31, 71, 83.
15. Výběr a rozmisťování pracovníků 67, 78.
16. Bezpečnost práce 5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 30, 41, 52, 58, 62, 70, 73, 80, 82, 97.
17. Zvláštnosti jednotlivých odvětví hospodářského života 9, 12, 41, 49, 76, 98.

SLOVNÍKY PSYCHOLOGICKÉ A Z PŘÍBUZNÝCH OBORŮ

Psychologické slovníky pomáhají odborným psychologům rychle se orientovat i v těch oblastech psychologie, které speciálně nesledují. Existují slovníky základní a slovníky menší, resp. se speciálním zaměřením (tohoto rozdělení jsme také použili pro přehled slovníků). Lze je rozdělit ovšem i jinak — např. na slovníky zaměřené převážně k oblasti obecné a experimentální psychologie (Pieron, 1957), k oblasti převážně hlubinné a duchovědné psychologie (Sury, 1958) apod.

Žádný ze slovníků nelze považovat za úplný. V každém je možno nalézt něco, co není obsaženo v ostatních. Výběr hesel záleží mnoho na zaměření autorů. Někteří autoři (např. English a Englishová, 1958) se snaží zařadit do slovníku pouze ty termíny, které jsou vskutku odborné. Jiní autoři (např. Černocký, 1947-1948) uvádějí však také termíny vzaté z laické řeči.

Psychologické slovníky jsou pochopitelně vždy značně ovlivněny místem vzniku. Tak psychologie sovětská je např. téměř zcela opomíjena v mnoha západ. slovnících (viz např. Dorsch, 1959, Hehlmann, 1959, Harriman, 1959 aj.). Je rovněž obvyklé, že německé slovníky preferují pojmy užívané v německé psychologii, anglické slovníky pojmy původem anglosaské a podobně v dalších jazykových oblastech.

Abychom tedy měli zasvěcenější informaci o terminologickém vybavení psychologů bez jakéhokoli lokálního omezení, uvádíme přehled psychologických slovníků s nejrůznějším zaměřením a původem (a také několika slovníků z příbuzných oborů, v nichž jsou psychologické termíny zahrnuty), které se objevily v posledních dvaceti letech.

J. Milnerová, J. Hoskovec

A) Slovníky základní:

- Baldwin J. M. (Ed.), Dictionary of philosophy and psychology, Gloucester, Mass.: P. Smith, Vol. I. and II. 1957, 892 str.
- Černocký K., Psychologický slovník, 2. vyd., Hranice: J. Těšík, 1947-1948, 526 str.
- Dorsch F., Psychologisches Wörterbuch, Gemeinschaftsverlag Hamburg — R. Meiner, Bern — H. Huber, 1959, 488 str.
- Drever J., A dictionary of psychology, Harmondsworth, Middlesex. Penguin Books Ltd., 1952, 316 str.
- English H. B., English A. Ch., A comprehensive dictionary of psychological and psychoanalytical terms, New York — London — Toronto: Longmans, Green and Co., 1958, 594 str.
- Good C. V. (Ed.), A dictionary of education, New York: Mc Graw — Hill Book Co., Inc., 1959, 676 str.
- Harriman P. L., Handbook of psychological terms, Paterson, New Jersey: Littlefield Adams & Co., 1959, 211 str.
- Hehlmann W., Wörterbuch der Psychologie, Stuttgart: Alfred Kröner Verlag, 1959, 575 str.
- Hinsie L. E., Campbell R. J., Psychiatric dictionary, 3rd ed., New York: Oxford University Press, 1960, 788 str.
- Hudolin V., Psihijatrijsko-psihološki leksikon, Zagreb, Privreda, 1963, 427 str.
- Pieron H., Vocabulaire de la psychologie, Paris: Presses univ. de France, 1957, 468 str.

- Pieter J., Słownik psychologiczny, Wrocław — Warszawa — Kraków: Zakład narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, 1963, 348 str.
- Sury K. v., Wörterbuch der Psychologie und ihrer Grenzgebiete, 2. Aufl., Basel — Stuttgart: Benno Schwabe & Co., Verlag, 1958, 467 str.
- Volta A. D., Dizionario di psicologia per gli usi dell' applicazione clinica, Firenze: Editrice Universitaria, 1961, 525 str.

B) Slovníky menší, resp. se speciálním zaměřením:

- Brennan J. G., Burnham R. W., Newhall S. M., Color terms and definitions, Psychol. Bull., 1948, 45, 207-230.
- Břicháček V., Hampejsová O., Hoskovec J., Štikar J., Čtyřjazyčný slovník statistických termínů, užívaných v psychologii (rusko-anglicko-německo-český), Českosl. psychol., 1960, 4, 368-375.
- Committee on Nomenclature and Statistics, Diagnostic and statistical manual for mental disorders, Washington: American Psychiatric Association, 1952, 132 str.
- Committee on Public Information, A psychiatric glossary, Washington: American Psychiatric Association, 1957, 66 str.
- Čepelák J., Diamant J., Engelsmann F., Nevole S., Urban E., Návrh českého názvosloví a jednotné signatury Rorschachova experimentu (názvosloví české, latinské, německé, anglické, francouzské), Českosl. psychol., 1957, 1, 356-357 + vložená tabulka.
- Elchagen M. W., Anglo-arabic dictionary of psychology, Beirut: Dar El-Našr Ielgamijin, 1956, 182 str.
- Glossary of measurement terms, Del monte Research Park, Monterey, Calif.: California Test Bureau, 1960, 16 str.
- Glossary of measurement terms, In Guidance and Personnel Materials (Ed. M. D. Parmenter), Toronto: Guidance Centre, 1961-1962, 83-86 [Reprinted from Test Service Notebook No. 13, Issued by Test Department, Harcourt, Brace and World, Inc.).
- Groffman K. J., Vorschläge zur Vereinheitlichung der Test — und Teststatistischen Terminologie, (Deutsch — Englisch), Frankfurt/Main: 3. Tagung experimentell arbeitender Psychologen, 1961, 7. April, 5 str.
- Hilgard E. R., Glossary in Introduction to psychology, 3rd ed., New York: Harcourt, Brace and Co., 1962, 613-636 str.
- Hoskovec J., Řičan P., Mehl J., Významový slovník základních psychometrických termínů (anglicko-německo-český), Supl. k časopisu „Zprávy Českosl. psychol. spol. při ČSAV, 1963, 5, č. 7, 19 str.
- Choynowski M., Słownik terminów technicznych (psychometrycznych), Warszawa: Pracownia psychometryczna PAN, 1963, 48 str.
- Krech D., Crutchfield R. S., Ballachey E. L., Glossary in Individual in society, A textbook of social psychology, New York — San Francisco — Toronto — London: Mc Graw Hill Book Co., 1962 (Slovníky ke každé kapitole).
- Nagy F. G. and others, Anglo-arabic educational psychological dictionary, Beirut: American University Press, 1960, 286 str.

- Nava J., Vocabulário do psico-diagnóstico de Mira y Lopez. Valor dos achados na avaliação de aptidoes para conduzir verculos automotores, Belo Horizonte: Gabinete de Psicotécnica do Departamento Estadual de Transito, 1956, 60 str.
- Thorpe W. H., The definition of terms used in animal behaviour studies, Bull. anim. Behav., 1951, No. 9, 34-40.
- Troj-F., Osnovni pojmovi iz psihološke i pedagoške statistike, Beograd: Savremena škola, 1958, 605 str.
- Verplanck W. S., A glossary of some terms used in the objective Science of behavior, Suppl. to the Psychological Review, 1957, 64, No .6, Part 2, 42 str.
- Xinlixue mingci e han (Psvchologický slovník rusko-čínský), Pej-ting: Kche-süe čchu — pan — še, 1958, 172 str.
- Xinlixue mingci ying han (Psychologický slovník anglicko-čínský), Pej-ting: Kche — süe čchu — pan — še, 1958, 206 str.

BULLETIN
SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI

Z činnosti výboru Slovenskej psychologickkej spoločnosti

*Zpráva o činnosti výboru Slovenskej psychologickkej spoločnosti
od 1. IX. 1963 do 7. X. 1964.*

Výbor Slovenskej psychologickkej spoločnosti sa v uvedenom čase zišiel na ôsmich schôdzkach. Systematicky sa kontrolovali uznesenia a plnenie plánu práce. Výbor sa zaoberal problémami postgraduálneho školenia psychológov, stavovskými otázkami, riadením a sledovaním práce sekcií a oblastných skupín. Riešili sa otázky finančného plánu a plánu činnosti na rok 1965. Plán sa odovzdal na posúdenie nadriadeným orgánom. Výbor riešil aj prípravu vydávania Pokrokov psychológie, ktoré majú psychológov v ČSSR informovať o najnovších výsledkoch psychologického bádania vo svete.

V hore uvedenom období zišli sa všetky sekcie Slovenskej psychologickkej spoločnosti. Sekcia teoreticko-metodická usporiadala seminár O problémoch vzťahu teórie a praxe v psychológii u nás, konaný 6. decembra 1963, sekcia psychológie výchovy usporiadala odborný seminár spojený s valným zhromaždením Slovenskej psychologickkej spoločnosti dňa 3. apríla 1964.

Oblastné skupiny sa schádzali pravidelne. Východoslovenská oblastná skupina spolu s poľskými psychológmi usporiadala v dňoch 19.-21. marca 1964 seminár o psychodiagnostických metódach. (Podrobnejšia zpráva je na inom mieste).

Plán práce výboru Slovenskej psychologickkej spoločnosti na rok 1965.

I. Základné úlohy:

1. Všestranná aktivizácia odborného psychologického života na Slovensku.
2. Koordinácia psychologickkej práce na Slovensku s činnosťou psychologickkej práce v celej ČSSR.
3. Usmerňovanie práce sekcií a oblastných skupín.
4. Organizovanie postgraduálneho školenia v rôznych odboroch psychológie.
5. Sledovanie a riešenie otázok pracovnej kvalifikácie a pracovného zaradenia psychológov v jednotlivých úsekoch praxe.
6. Výbor SPS v spolupráci s výborom ČSPS vypracuje návrhy k zmenám stanov ČSPS a tieto predloží na pripomienkové pokračovanie skupinám a sekciám.
7. Príprava osláv vzniku psychologického bádania na Slovensku a 50. výročia UK.

II. Práca sekcií:

Sekcia psychológie výchovy:

1. Pracovné schôdzky sekcie dva razy do roka.
2. Účast na vydaní II. zv. Pokrokov psychológie.
3. Usmerňovanie tematiky z pedagogickej psychológie zaraďovanej na schôdzke oblastných skupín.
4. Postgraduálne školenie 4-dňové na aktuálne témy (I. kvartál 1965).

Sekcia pre teoretické a metodologické otázky:

1. Dve pracovné schôdzky v roku.
2. Seminár: O problémoch vnímania (IV. kvartál 1965).

Sekcia ekonomickej psychológie:

1. Postgraduálne školenie v Smoleniciach - 6-dňové, organizované v spolupráci v ČSPS celoštátne (III. kvartál 1965).
2. Dve pracovné schôdzky.

Sekcia profesionálnej orientácie a poradenstva:

1. Dve pracovné schôdze.

Sekcia zdravotníckej psychológie:

1. Štvordňové postgraduálne školenie o otázkach psychologickkej diagnostiky.
2. Spolupráca s Purkyňovou spoločnosťou.
3. Usmerňovanie oblastných skupín pri činnosti v oblasti zdravotníckej psychológie.

III. Práca oblastných skupín:

Práca oblastných skupín bude spočívať najmä v pravidelnej schôdzkovej činnosti, venovanej otázkam odbornej činnosti, postgraduálnemu školeniu i otázkam organizačným.

IV. Edičná činnosť:

V roku 1965 zaradí Slovenská psychologická spoločnosť dve čísla Bulletinu do Zpráv ČSPP. Vydá sa 2. číslo Pokrokov psychológie a pripraví sa dokumentačný materiál v rámci príprav výročia vzniku psychologického bádania na Slovensku.

- V. Výbor Slovenskej psychologickkej spoločnosti bude sa schádzať pravidelne mesačne. Jeho zástupcovia budú pravidelne dochádzať na výborové schôdze ČSPS, budú sporadicky osobne sledovať prácu sekcií a oblastných skupín. V roku 1965 zvolá sa valné zhromaždenie, ktoré sa pričlení k pracovnému zasadaniu niektorej sekcie, podľa dodatočného uváženia výboru.

Plán bol prerokovaný a schválený na schôdzi výboru Slovenskej psychologickkej spoločnosti dňa 16. IX. 1964 a zasielame ho na schválenie Kolégiu SAV a súčasne Úradu predsedníctva SAV. Tento plán slúži aj ako podklad k finančnému rozpočtu Slovenskej psychologickkej spoločnosti na rok 1965.

I. Šípoš, C. Sc., ved. tajomník SPS

**ZPRÁVY Z OBLASTNÝCH SKUPÍN
SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI**

Západodoslovenská oblastná skupina SPS

Výbor Západodoslovenskej oblastnej skupiny SPS v prvom polroku 1964 naďalej venoval pozornosť udržiavaniu kontinuity v pravidelnom poriadaní schôdzí s prednáškami na témy z rôznych oblastí psychológie.

V tomto období odznali referáty na nasledujúce témy:

20. XII. 1963 — M. Milan: Psychológia a kybernetika
24. I. 1964 — K. Adamovič, M. Pavlovkin, I. Szabová: Problémy diagnostiky a reedukácie detí s mozgovým poškodením
J. Čulen: Organické poškodenie mozgu — kazuistika
11. II. 1964 — J. Čečetka: K otázke ľudských vzťahov u mládeže
24. IV. 1964 — J. Daniel: Psychologické otázky utvárania pohybových návykov
29. V. 1964 — St. Dornič: Psychika a tuberkulóza.

Účasť na prednáškách napriek rôznorodosti tém a pravidelnosti stretávania bola pomerne malá.

Výbor Západodoslovenskej skupiny SPS preto hľadá pre budúce obdobie nové formy a náplň svojej činnosti.

K. Adamovič

Stredodoslovenská oblastná skupina SPS

Od 1. januára 1964 dosiaľ uskutočnila Stredodoslovenská oblastná skupina SPS tieto podujatia:

Do 15. VII. 1964 mala pracovné schôdzky s týmto programom:

14. I. 1964:

- a) Aktuálne otázky ekonomickej psychológie, prednášal dr. J. Senka
b) Zpráva o činnosti oblastnej skupiny za rok 1963 a plán práce na rok 1964

10. III. 1964:

- a) Vigilancia ako nový problém v psychológii, prednášal dr. I. Šipoš
b) K psychoterapii konfliktových situácií v manželstve - prednášal dr. L. Košč
c) Referáty o nových knihách a časopisoch

21. IV. 1964:

- a) Teórie delikvencie — prednášal dr. L. Košč
b) Teórie motivácie (referát o knihe Theories of Motivation od K. B. Madsena — podľa literatúry) — referoval dr. J. Čipka

19. V. 1964:

- a) Aplikčné možnosti psychológie v súčasnej pedagogike — prednášal dr. I. Šipoš
b) Príspevok k otázke fluktuácie skóre v skúškach mentálnych schopností — prednášal dr. L. Košč

16. VI. 1964:

- a) Spokojnosť zamestnancov s prácou — prednášal dr. J. Senka
b) Záujmy absolventov ZDŠ šk. r. 1962/63 a 1963/64 o povolania — prednášal dr. L. Januška.

Okrem toho uskutočnilo sa spoločné podujatie Purkyňovej spoločnosti a Oblastnej skupiny Slovenskej psychologickej spoločnosti pre stredných zdravotných pracovníkov dňa 10. júla 1964 s programom:

- a) Využitie modernej psychológie pri výchove a vzdelávaní človeka — prednášal dr. I. Šipoš
b) Psychologické otázky manželstva v súčasnosti — prednášal dr. L. Košč.

Ako posledný bod programu každej tohoročnej pracovnej schôzky oblastnej skupiny mal dr. L. Košč inštruktáž o psychodiagnostickej praxi pomocou Rorschachovho testu. Inštruktáž začala už na poslednej schôdzke oblastnej skupiny minulého roku a 16. VI. 1964 mala už svoje šieste pokračovanie. Inštruktáž upútala pozornosť najmä v radoch mladých psychiatrov Stredoslovenského kraja, tým sa zvýšil aj záujem o prácu oblastnej skupiny. Priemerná účasť členov a záujemcov na pracovných schôdzkach oblastnej skupiny sa tým zvýšila na priemer 10 až 11 účastníkov.

Namiesto doterajšieho tajomníka oblastnej skupiny dr. J. Fridricha, ktorý sa presťahoval z Banskej Bystrice do Sučian, bol za tajomníka oblastnej skupiny dňa 21. IV. 1964 zvolený dr. Ľudovít Januška zo Záchytného detského domova v Žiline.

Väčšie podujatia, ktoré plánovala oblastná skupina uskutočniť v spolupráci s Ústavom pre ďalšie vzdelávanie učiteľov a výchovných pracovníkov na Vrútkach a v Banskej Bystrici, z technických príčin odpadli a bolo ich nutné preložiť na neurčito.

dr. L. Košč

Východoslovenská oblastná skupina SPS

Za uplynulé obdobie od septembra 1963 do mája 1964 oblastná skupina usporiadala päť pracovných seminárov. Z toho jeden slovensko-poľský, uskutočnený v Tatranskej Lomnici a druhý v Dojčenskom ústave na Červenom brehu v Košiciach.

Na seminároch bolo spolu prednesených viac ako 30 prác.

K významným akciám, ktoré usporiadala oblastná skupina v Košiciach, patrili seminár uskutočnený v areáli novovybudovaného Dojčenského ústavu v Košiciach. Po referáte autorov dr. Lahitu, Šmidtovej, Vinceniovej: Problémy psychickej deprivácie detí v dojčenskom ústave — nasledovala prehliadka ústavu s diskusiou okolo problémov aplikácie výchovných postupov v podmienkach moderného ústavu.

V modernom ústave pri mesačných nákladoch na jedno dieťa 1 050 Kčs sa neprihliadalo na pláne na systemizáciu miesta pre psychológa a pedagóga. V ústave je značne brzdená výchovná práca mnohými tzv. zdravotníckymi povinnosťami na spôsob nemocničného ošetrovania, merania teploty apod. No i pri týchto nedostatkoch došlo k zlepšeniu výchovy v ústave, o čom svedčia predložené výsledky. Deti vychovávané v ústave v motorickej oblasti zaostávajú o dva mesiace.

Členská základňa členov spoločnosti oproti predchádzajúcim obdobiam sa nezmenila. Oblastná skupina vo svojej práci postupuje podľa vopred vytýčeného plánu a ťažiskom práce zostávajú pracovné semináre.

Osobitnú pozornosť si zasluhuje slovensko-poľský seminár, ktorý sa uskutočnil z iniciatívy predsedu oblastnej skupiny, a bol venovaný diagnostickým metódam aplikovaným v klinickej praxi.

Seminár sa uskutočnil v dňoch 19.-21. marca 1964 za účasti 11 klinických psychológov z Poľska na čele s riaditeľom Psychometrického ústavu PAN dr. Choynowským a za spoluúčasti psychológov zo Štátneho sanatória pre choroby nervové a duševné vo Varšave, z psychiatrickej liečebne v Krakove-Kobierzyne a z Drevnice.

Zo strany slovenských psychológov na seminári sa zúčastnila väčšina klinických psychológov a početná skupina z Čiech a Moravy. Bol to nielen prvý seminár slovensko-poľský, ale aj prvý seminár klinických psychológov, na ktorom sa zišlo takmer 60 odborníkov.

Starostlivo pripravený seminár v krásnom tatranskom prostredí, vysoká odborná úroveň prednášok sa stali dobrým začiatkom pri organizovaní slovensko

-poľských a poľsko-slovenských seminárov, ktoré sa budú každoročne striedavo konať na Slovensku a v Poľsku. Na tohoročnom seminári klinickí psychológovia z Poľska a naši reprezentovaní oblasťou skupinou v Košiciach navzájom si demonštrovali spôsob práce v oblasti diagnostickej i celkove vedecko-výskumné problémové zameranie. Druhý spoločný seminár, ktorý sa uskutoční v r. 1965 v Poľsku, bude monotematický, zasvätený projekčným technikám, s ktorými pracujú klinickí psychológovia.

Na seminári odznelo 24 prednášok okrem úvodných a záverečných oficiálnych prejavov dr. Stančáka, dr. Choynowského dr. Genata, zástupcu Ministerstva zdravotníctva z Varšavy.

V úvodnom prejave sa dr. Stančák zaoberal vývojom klinickej psychológie v Československu a poukázal na hlavné nedostatky i ťažkosti, s ktorými zápasi klinický psychológ, najmä pri zaobstarávaní metód a potrebnej literatúry. Pretože nemáme výskumné pracoviská, ktoré by sa zaoberali výskumom adaptácie metód a k tomu ešte ak si primyslíme amatérske zaobstarávanie diagnostických pomôcok, vypuklejšie sa nám prejavia negatívne faktory, ktoré brzdia rozvoj klinickej psychológie. Poukázal na nutnosť prejsť od amatérstva k profesionalizmu i na úseku klinickej psychológie.

Inou cestou sa uberá psychológia v Poľsku, ktorá všetko svoje úsilie v terajšom období sústreďuje na výskum adaptácie metód a po vyriešení metodologických problémov bude sa môcť v širšom merítku sústrediť na základný i aplikovaný psychologický výskum.

Dr. Choynowski v prehľadnom referáte hovoril o činnosti i vedeckom zameraní Psychometrického ústavu od jeho vzniku (1959) až po súčasnosť. Psychometrický ústav vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa pridrižiava štyroch aspektov, ktoré udávajú zameranie i náplň práce.

1. Kvantitatívne psychometrické zameranie spočíva v tom, že každý analyzovaný jav musí mať kvantitatívny charakter.

2. V oblasti metodologickej veľká pozornosť ústavu sa sústreďuje na rozpracovanie metodologickej základne.

3. Vo výskume sa uplatňuje aspekt behavioristický — to znamená, že sa sústreďuje na štúdium správania človeka, a nie na analýzu psychických procesov.

4. Napokon je to zameranie diferenciacie, a to v oblasti psychológie vývoje, pedagogickej, sociálnej, klinickej a priemyselnej.

Vzhľadom na veľký nedostatok dobrých diagnostických pomôcok v tejto etape výskumnej práce sa ústav venuje validizácii základných testov inteligencie a schopnosti, záujmov, motivácie, osobnosti a iných. Ako postupujú vo výskume klinických metód, predniesli poľskí psychológovia výsledky svojich niekoľkoročných výskumov v 17 referátoch.

Mgr. Markowska referovala o Leiterovom teste a jeho význame pre diagnostiku hluchých detí. Štandardizácia testu bola prevedená na základe výskumu 912 detí.

Mgr. Mlotkowska vo svojom referáte sa zamerala na pozorovanie dvoch metód labyrintu, a to staršej metódy Partensovej a novej — švajčiarskeho psychológa F. Chapuisa.

Dr. Plužekowa a dr. Godorowski referovali o svojich skúsenostiach s MMPI z aspektu svojich vlastných výskumov tejto významnej diagnostickej metódy. Skúsenosti s Wittenbornovou škálou v psychiatrickej praxi, hlavne v psychofarmakologickej liečbe predniesla opäť dr. Plužekowa. Wittenbornova škála sa využíva ako nástroj na sledovanie dynamiky liečebného procesu pri neurotických a psychotických ochoreniach.

Veľkú pozornosť sústredil na seba referát dr. Choynowského „Aplikácie liniovej diskriminačnej funkcie pri diagnostike pomocou MMPI“.

Matematicky zdôvodnená hodnovernosť diagnostiky pomocou psychologických metód presvedčivo ukazuje validitu MMPI testu v psychiatrickom výskume i v bežnej rutinnej praxi. Výskumu boli podrobené súbory normálov, neurotikov, schizofrenikov, psychopátov a alkoholikov. Diagnostická zhoda bola nasledovná: u normálov v 81%, u neurotikov v 75%, u schizofrenikov v 73%, u psychopátov v 78% a u alkoholikov v 64%.

U patologických súborov často dochádza k prekryvaniu symptomov, preto je aj menšia diagnostická zhoda.

Jedno odopoludnie bolo venované problémom dotazníkových metód ich adaptácie na poľskú populáciu.

Mgr. Nowakowska predniesla obsiahly a dôkladne spracovaný referát o 16 faktorovom dotazníku osobnosti R. B. Cattella. Mgr. Lesrczyńska o Thurstonovej škále temperamentu, dr. Choynowski o adaptácii Eysenckovho testu MPI a dr. Manturzewska o hudobnom teste osobnosti Cattella.

Dr. Plużekowa a mgr. Grochulska vo svojich referátoch sa zaoberali psychologickou diagnostikou organických mozgových lézií. Okrem známych testov, ako je Rorschachova metóda, poukázali na význam Bend-Gestalt testu, Benderovho testu i na tzv. Reitanovho systému, ktorý aplikuje desiatky psychodiagnostických metód pri diagnostikovaní mozgových lézií.

Mgr. Tubylowiczowa referovala o Choynowského teste pamäti, ktorý je v podstate modifikáciou Wechslerovej škály pamäti. Mgr. Mlotkowska oboznámila prítomných s krátkou škálou inteligencie podľa Choynowského.

Mgr. Skrzypekova sa zaoberala dotazníkom pre zachytenie instability detí. V poslednom referáte poľských kolegov dr. Choynowski podal prehľad metód, s ktorými výskumne pracujú, i ktoré hodlajú podrobiť vedeckej analýze.

Psychometrický ústav rozpracováva niekoľko metód z okruhu intelligenčných testov, testov osobnosti, hlavne projekčné techniky, testy pre motoriku a pozorovanie škály.

Zo slovenských prác odznali štyri, a to prednáška inž. E. Fraenkela — vyšetrenie pamäti pomocou tzv. pamätového bubna. Tento spôsob vyšetrovania pamäti diferencuje pamäť, najmä jej zložku názornú a symbolickú.

Prom. psych. Š. Bednárik referoval o Lüscherovom teste aj s demonštráciou testu.

Dr. A. Stančák predniesol referát na tému Performačné skúšky v psychofarmakologickom výskume. V práci zhrnul viacročné vlastné výsledky v psychofarmakologickom výskume a diskutoval o hodnote performačných skúšok v psychologických experimentoch.

V referáte — pletyzmografická metóda pri výskume emócií sa zaoberal teoretickým zdôvodnením významu aplikácie tzv. psychofyziologických a čiste psychologických metód v modernom výskume.

Zhodnotenie seminára previedla vyhodnocovacia komisia v zložení: Bárta, Hoskovec, Hvozdič, Manturzewska a Srnec. Záverečná správa bude uverejnená v Čs. psychológii.

K vzájomnému porozumeniu prispeli súhrny poľských referátov i preklady diskusných príspevkov a referátov do poľštiny, ktoré prevádzal dr. Stančák, čo prispelo k hladkému priebehu seminára.

Účastníci seminára mali možnosť prehliadnúť si výstavu poľských diagnostických pomôcok.

Hlboké oboznámenie sa s prácou poľských klinických psychológov, osobné stretnutie a výmena názorov bola ziskom pre každého účastníka spoločného seminára. Informatívna správa o seminári bola uverejnená v 8.-9. čísle Zpráv ČSPS.

Dr. A. Stančák, predseda OS

ZPRÁVY Z PRACOVÍSK

Z činnosti Ústavu experimentálnej psychológie SAV za I. polrok 1964.

Dôležitým mezníkom v rozvoji podmienok pre vedecko-výskumnú prácu sa stali nové priestory pridelené Ústavu na jar t. r. (Nová adresa: Bratislava, Kocelova 17, telef. 662-19, 653-14). Vzhľadom na skutočnosť, že spočiatku tu bude experimentálna práca dosť obmedzená, bol zostavený aj plán vedecko-výskumnej činnosti.

Prvá úloha „Senzorické procesy zrakové zo syntetického hľadiska“ má byť splnená vo forme kolektívnej monografie s obdobným názvom (rukopis práce bude pripravený koncom roka 1965). Pôjde v nej predovšetkým o teoretické osvetlenie vytýčenej témy nielen z psychologického hľadiska, ale v hraničnej problematike v súčinnosti s optikou, neurofyziológiou, oftalmológiou a ďalšími disciplínami. V druhej časti budú niektoré problémy osvetlené na základe experimentálnych výskumov.

Druhá spoločná úloha „Základné psychologické aspekty automatizácie“ nadväzuje na výsledky predchádzajúcich výskumov. Pôjde v nej najmä o teoretické rozvedenie psychologických otázok automatizácie so špeciálnym zreteľom na otázky pracovnej záťaže, zrakovej únavy, prevodu informácie atď. Aj tu sa predpokladá výsledok vo forme kolektívnej monografie, ktorej rukopis má byť pripravený koncom roku 1966.

Dňa 29. IV. 1964 sa v Ústave experimentálnej psychológie SAV konala obhajoba kandidátskej dizertačnej práce dr. M. Soudkovej „Vplyv cvičenia na diskrimináciu v zrakovej oblasti“. Oponenti (univ. prof. dr. V. Chmelař a S. Dornič C. Sc.) vo svojich posudkoch vyzdvihli aktuálnosť a náročnosť skúmaného problému, ako i správnu voľbu modelov skúmaných činností. Výsledky ukazujú možnosť zvyšovať výkonnosť zrakového analyzátoru. Po obsiahlej diskusii komisia sa jednomyselne uzniesla navrhnúť dr. M. Soudkovej udelenie hodnosti kandidáta psychologických vied, čo sa uskutočnilo na zasadnutí Kolégia pre filozofiu, psychológiu a pedagogiku SAV.

Dňa 15. VI. 1964 sa konala v ÚEP ďalšia obhajoba. Bola to kandidátska dizertačná práca I. Šípoša „Experimentálny výskum niektorých psychologických faktorov ostrosti zraku“. Oponenti boli prof. dr. A. Jurovský Dr. Sc. a dr. J. Daniel C. Sc. Na základe posudkov i diskusie sa vyzdvihla úroveň syntetického spracovania doterajších poznatkov v tomto smere, aktuálnosť originálneho prístupu autora, exaktnosť uskutočnených výskumov i aplikačné možnosti pri posudzovaní pracovnej spôsobilosti. Tak komisia, ako aj príslušné kolégium SAV jednomyselne priznali I. Šípošovi hodnosť kandidáta psychologických vied.

dr. D. Kováč C. Sc.

Katedra psychológie FFUK v Bratislave

Na Katedre psychológie sa v posledných rokoch vytvorila okrem iného skupina psychológie práce a zriadilo so Laboratórium porovnávacej psychológie.

V skupine psychológie práce na katedre psychológie FFUK pracujú traja pracovníci: prom. psych. Mária Bandžejová, prom. psych. J. Kuruc a prom. ped. Ladislav Požár. Všetci traja pracujú t. č. na kandidátskych dizertačných prácach, ktoré sú viac teoretického než praktického zamerania. Po ich skončení plánuje sa prístup k praktickým úlohám a k bližšiemu spojeniu s výrobnou prácou.

Okrem vedeckovýskumnej práce prednášajú pracovníci skupiny psychológie práce inžiniersku psychológiu, psychológiu práce a vedú psychologické praktiká. Výskumne pracujú v oblasti zrakového vnímania (2 pracovníci). Konkrétne riešia tieto problémy:

„Pohyb nervových procesov z hľadiska zrakového analyzátora“. V súčasnom období dokončuje sa prvá orientačná časť: Reaktivita na podnety v rôznych miestach zrakového poľa. Hlavné výsledky: čas reakcie sa predlžuje so zväčšovaním vzdialenosti od centra pri podmienkach binokulárneho i monokulárneho videnia. Dĺžka RČ je však závislá nielen od nulovej vzdialenosti, ale aj od smeru vzdialenosti. Na tomto probléme pracuje prom. psych. Mária Bandžejová.

„Závislosť regulácie reakcií organizmom od množstva a charakteru prijímania informácií“. V súčasnej dobe sa dokončuje prvá séria experimentov zameraných na zistenie rýchlosti identifikácie podnetových konfigurácií v zrakovom vnemovom poli. Ukázalo sa, že na rýchlosť identifikácie podnetových konfigurácií v zrakovom vnemovom poli nemá vplyv (do určitej spodnej hranice, dĺžka expozície. Významový rozdiel sa ukázal iba u počtu prvkov v schéme. Experimenty pokračujú ďalej zisťovaním významu počtu a intenzity rušivých bodov v schéme. Na tejto téme pracuje prom. ped. Ladislav Požár.

Okrem toho začína sa pracovať na probléme sociálne psychologických vzťahov pracovného kolektívu vo výrobe. Na tejto téme pracuje prom. psych. Július Kuruc.

Laboratórium porovnávacej psychológie vzniklo pred dvoma rokmi úpravou povalových priestorov. Pozostáva zo zverinca, veľkej laboratórnej miestnosti, kde sa konajú cvičenia a demonštrácie z porovnávacej psychológie, a 2 menších laboratórnych miestností. V uplynulom období pracovali v laboratóriu dve ved. pomocné sily. Vypracovali tu aj svoje diplomové práce na tému: Vplyv deprivácie na zrakovú diskrimináciu a bludiskové učenie u kryš. Laboratórium vedie doc. dr. Bažány. Okrem neho tu pracuje jedna stála sila (zverinárka) a vedecké pomocné sily.

Psychologický ústav FFUK v Bratislave

Psychologický ústav FFUK v minulom období podieľal sa na probléme štátneho plánu výskumu, téma: „Vývin a učenie“. V rámci tejto témy riešili sa jednak teoretické problémy (sčasti výsledky práce boli publikované v Psychologica I. a II. - Sborník FFUK), a jednak výskumné a experimentálne práce. Konkrétne sa skúmali tieto problémy:

1. Pisomná reč, jej vývin a ťažkosti pri osvojovaní u detí. Ide o výskumnú prácu, ktorá si všima vývin čítania a písania (podľa pravopisu) u detí ná ZDŠ. Okrem toho pokúša sa osvetliť otázku dyslexií u našich detí. Na práci pracuje doc. dr. T. Pardel C. Sc. Výsledky práce sa spracovávajú a budú publikované vo forme monografie.

2. V rámci čiastkovej úlohy štátneho plánu výskumu „Vývin a učenie“ rieši doc. Ladislav Ďurič C. Sc. problém „Vplyv striedania telesnej práce s prácou duševnou na práceschopnosť žiakov“.

V súvislosti s týmto problémom sa musel riešiť celý rad otázok:

1. Stav práceschopnosti človeka a únava (definícia únavy, teórie a mechanizmy únavy, vzťah medzi únavou a práceschopnosťou, útlm a únava, psychické stavy a práceschopnosť). Táto časť práce bola predložená a obhájená ako habilitačný spis.

2. Práceschopnosť žiakov vo vyučovaní (vplyv únavy na práceschopnosť žiakov, dvojsmenné vyučovanie a práceschopnosť žiakov, príčiny preťažovania žiakov, vplyv organizácie vyučovacieho procesu na stav práceschopnosti žiakov).

Časti práce boli uverejnené v zborníku Psychologica I. a III., v Jednotnej škole, 1964, č. 1 a v Socialistickej škole, 1963-64, č. 5. Celá práca vyjde v Slovenskom pedagogickom nakladateľstve v r. 1965 pod názvom „Stav práce-schopnosti žiakov vo vyučovaní“.

Dalšou dielčou témou bola „Problematica retroaktívneho útlmu v učení“, ktorú sledovala dr. L. Maršálová C. Sc. V jej doterajších štúdiách (publikovaných jednotlivo a zhrnutých v kandidátskej práci menovanej) ide o rozbor povahy vplyvu retroaktívneho útlmu podľa špecifických situácií učenia, ako aj o snahu postihnúť mechanizmus retroaktívneho útlmu. V práci sa vychádza z transferovej teórie retroaktívneho útlmu, budujúcej na faktore podobnosti ako na základnom faktore a vysvetľujúcej účinky retroaktívneho útlmu na základe princípu súperenia a odúčania učebných prvkov. Na základe experimentálneho materiálu sa poukazuje na nutnosť špecifikovať funkciu týchto princípov podľa konkrétnych situácií učenia, ktoré vedú buď k uplatneniu jedného buď druhého princípu. Vznik súperenia medzi učebnými prvkami sa pripisuje pôsobeniu generalizačného procesu, ktorý sa rozvíja na základe existencie asociatívnych spojov medzi prvkami učenia.

Pri učebnej situácii s párovo združenými prvkami bol použitý verbálny materiál (prídavné mená), pričom na sledovanie faktora podobnosti bola zvolená významová podobnosť a významová príbuznosť (antonymá) použitých slov. Z výsledkov získaných pri učení dvoch úloh s identickými podnetmi a významovo podobnými odpoveďami, keď dochádzalo k súčasnej aktivizácii podobných prvkov a pomerne malému retroaktívnemu útlmu, boli vyvodené príslušné závery pre pedagogickú prax: v prípade osvojovania dvoch interferujúcich úloh potreba dôkladnejšieho upevňovania I. úlohy učenia a pri osvojovaní II. úlohy aj podávanie I. úlohy pre možnosť ich vzájomného porovnávania a diferenciacie.

Okrem uvedenej problematiky Psychologický ústav rieši aj problematiku rezortného plánu výskumu. Túto skupinu vedie doc. dr. J. Koščo. O tejto problematike prinesieme správu v budúcom čísle.

Doc. dr. T. Pardel C. Sc.

ZAHRANIČIE A ZAHRANIČNÉ STYKY

Zahraničné cesty pracovníkov Ústavu experimentálnej psychológie SAV v Bratislave v roku 1964.

Michal Stríženec, C. Sc. — V dňoch 5. V. - 24. V. 1964 navštívil SSSR za účelom štúdia uplatňovania kybernetiky v psychológii. (Moskva, Leningrad, Kijev). V septembri 1964 Kybernetický seminár v Berlíne.

Dr. Anton Uherík, C. Sc., bol na študijnom pobyte v Berlíne v dňoch 15. až 25. IV. 1964 na Ústave pre kortikoviscerálnu patológiu a terapiu.

Dr. Miluše Soudková, C. Sc., bola na študijnom pobyte vo Švajčiarsku od 23. VI. - 6. VII. 1964 na Ústave prof. Piageta v Ženeve (Laboratoire de Psychologie) a na iných pracoviskách.

Dr. Jozef Daniel, C. Sc., za zúčastnil XV. medzinárodného kongresu aplikovanej psychológie v Ljubljane v Juhoslávii v auguste 1964.

Dr. Damian Kováč, C. Sc., bol na sjazde nemeckých psychológov vo Viedni v septembri 1964.

Ivan Šipoš, C. Sc., sa zúčastnil II. medzinárodného ergonomického kongresu v Dortmunde v dňoch 23.-26. IX. 1964.

Slavomír Kolada, prom. psych., navštívil SSSR v októbri 1964.

Medzinárodný seminár Výchova k medzinárodnému porozumeniu

V dňoch 20. VII. - 2. VIII. 1964 usporiadal Pedagogický ústav UNESCO v Hamburgu spolu so Švajčiarskou národnou komisiou UNESCO vo Fribourgu (Švajčiarsko) medzinárodný seminár o výchove k medzinárodnému porozumeniu.

Bol to v poradí už desiaty seminár s touto problematikou, pričom každý seminár si všimol iný osobitný zreteľ. Terajší seminár sa zameriaval na riešenie problematiky medziskupinového napätia. Otázky vzťahov podľa národnej príslušnosti sa preberali ako súčasť širšieho, všeobecnejšieho problému vzťahov detí v skupinách, voči členom iných skupín (utvorených napr. na základe náboženskej príslušnosti, spoločenského postavenia, schopností, veku, záujmov, názorov, duchovnej a materiálnej kultúry).

Ak sa učí dieťa správne postoj voči príslušníkom akejkoľvek skupiny, nevytvárať si predsudky voči niekomu iba preto, že patrí do istej skupiny, pripravuje sa tým zároveň na správne riešenie aj vzťahov na základe národnostnej príslušnosti. S problémom vzťahov medzi skupinami sa žiaci stretávajú priamo, pri osobnom kontakte, jednak nepriamo vzhľadom na vzťahy medzi skupinami (národmi), ktoré sa odohrávajú mimo jeho osobného prostredia (napr. černošská otázka v USA, vzťah k príslušníkom nemeckého národa).

Základným zámerom výchovy k medzinárodnému porozumeniu je redukcia napätia medzi skupinami a vytváranie želateľných postojov voči sociálnym skupinám, tolerancie. Škola má zaujať oveľa dôležitejšie miesto pri výchove k medzinárodnému porozumeniu, pri odstraňovaní predsudkov a napätia, pri zabezpečovaní dobrých ľudských vzťahov.

Pri riešení tohto problému má dôležité postavenie aj psychológia (výskumy vzťahov v skupine, skupinových dynamizmov, postojov voči príslušníkom skupín apod.).

Na seminári sa zdôraznil význam sociometrických metód pri zisťovaní situácie v triede, štruktúry skupiny a vzťahov v skupine.

Odporúčalo sa problémy výchovy k medzinárodnému porozumeniu zahrnúť aj do školenia učiteľov v graduačnom a postgraduačnom štúdiu. Do štúdia učiteľov treba zahrnúť aj poučenie zo sociálnej psychológie, o dynamizmoch skupín, o psychologických technikách analýzy postojev a skupinových vzťahov, najmä o sociometrických technikách a ich štatistickom vyhodnotení.

M. Jurčo

Konferencia o mládeži v Grenobli v auguste 1964

V dňoch 23. VIII. - 1. IX. 1964 sa konala v Grenobli (Francúzsko) Medzinárodná konferencia o mládeži, ktorú usporiadalo UNESCO a Národná komisia UNESCO vo Francúzsku. ČSSR bola zastúpena delegáciou: M. Langášek (vedúci delegácie), s. Kozáková, doc. dr. M. Vaněk, C. Sc., a dr. O. Blaškovič, C. Sc. Celkove sa konferencie zúčastnilo: 72 členských štátov UNESCO a 45 zástupcov vládnych i nie vládnych medzinárodných organizácií.

Konferencia sa zaoberala 4 okruhmi problémov predovšetkým z hľadiska mimoškolskej výchovy mládeže:

- a) príprava mládeže pre pracovný život
- b) príprava mládeže na voľný čas
- c) príprava mládeže pre občiansky a spoločenský život
- d) príprava mládeže pre medzinárodné porozumenie a spoluprácu.

V plenárnych zasadaniach konferencie odznali slávnostné prejavy generálneho tajomníka UNESCO p. Maheu, ministra pre mládež a šport Francúzskej republiky p. Herzoga, ďalších oficiálnych predstaviteľov a programové vyhlásenie vedúcich jednotlivých delegácií. Významné vedecké prejavy o súčasných ekonomických, sociálnych, pedagogických a psychologických problémoch mládeže a smeroch ďalšieho vývinu predniesli: B. Suchodolský z Varšavy, profesor sociológie L. Rosenmyaer z Viedne. Prof. Varma z Indie predniesol referát o prostriedkoch výchovy mládeže k ideálom mieru, vzájomného rešpektovania a porozumenia medzi ľuďmi.

V štyroch komisiách, zriadených podľa tematických okruhov, zástupcovia jednotlivých štátov prerokovali príslušnú problematiku a vypracovali závery a odporúčania prijaté jednomyseľne všetkými účastníkmi. Realizované závery a odporúčania môžu pomôcť pri zvyšovaní úrovne výchovy a vzdelávania mladých ľudí, v ich príprave pre nový zmenený svet práce a života vôbec. Československí delegáti predniesli na konferencii viaceré prejavy, návrhy, odporúčania.

M. Langášek predniesol programové vyhlásenie delegácie v pléne konferencie, M. Vaněk referát v sekcii o úlohe športu a turistiky vo voľnom čase mládeže, O. Blaškovič o problémoch výchovy mládeže k povolaniu a jeho voľbe v ČSSR.

Konferencia ukázala na spoločné problémy vo výchove mládeže a zdôraznila nutnosť vzájomnej výmeny skúsenosti a informácií. Vyznačovala sa snahou po vzájomnom dorozumení a spolupráci.

O. Blaškovič

**Účasť na XV. Medzinárodnom kongrese pre aplikovanú psychológiu v Ljubljane
2. VIII. - 8. VIII. 1964**

Z členov Slovenskej psychologickéj spoločnosti sa na XV. Medzinárodnom kongrese pre aplikovanú psychológiu zúčastnili: PhDr. Jozef Daniel, C. Sc. a doc. PhDr. Jozef Koščo, C. Sc., a ako turisti univ. prof. A. Jurovský a PhDr. R. Škodová, C. Sc., pracovníci PVK a VÚOPaP v Bratislave. Účastníci kongresu môžu poskytnúť záujemcom k nahliadnutiu niektoré materiály referátov prednesených na kongrese.

Na XXIV. kongrese Klinickej psychologickéj spoločnosti vo Viedni (september 1964) sa zúčastnili PhDr. D. Kováč, C. Sc., univ. prof. A. Jurovský a PhDr. J. Koščo, C. Sc.

Obhajoby kandidátskych prác

28. apríla 1964 sa konala obhajoba kandidátskej dizertačnej práce dr. Libuše Maršálovej „K problematike retroaktívneho útlumu“. Oponenti boli univ. prof. dr. J. Linhart a doc. dr. Emil Holas. Vedecká rada FFUK navrhla menovanej udeliť hodnosť kandidáta psychologických vied.

Obhajoba kandidátskej práce dr. Oskára Blaškoviča sa konala 26. júna 1964 na tému „Záujmy mládeže o povolanie a niektoré otázky výchovného poradenstva“. Oponentmi boli univ. prof. V. Chmelař, člen korešpondent ČSAV, doc. dr. T. Pardel C. Sc. a doc. J. Kotoč C. Sc. Na základe vyjadrenia Vedeckej rady FFUK bola menovanému navrhnutá hodnosť kandidáta psychologických vied.

Habilitácie

18. mája 1964 sa habilitoval na docenta dr. Jozef Koščo C. Sc. prácou Dejiny psychológie. Oponentmi boli univ. prof. V. Chmelař, člen korešpondent ČSAV, a doc. dr. T. Pardel C. Sc.

Ladislav Ďurič C. Sc. sa habilitoval 18. mája 1964 prácou Stav práceschopnosti človeka a únava. Oponentmi boli univ. prof. dr. J. Linhart a univ. prof. dr. P. Vajčík.

Habilitácia dr. Jozefa Štefanoviča C. Sc. sa konala 13. apríla 1964 na tému Psychológia vzťahu medzi učiteľom a žiakom. Oponentmi boli univ. prof. dr. L. Bakoš a univ. prof. dr. J. Linhart.

Nová psychologická edícia Ústavu experimentálnej psychológie SAV

S uspokojením možno konštatovať, že psychologická produkcia zaznamenala za posledné roky určitý vzrast aj u nás. Rozsah vedeckovýskumných prác mal však vzostupnejší trend ako ich sprístupňovanie, resp. publikačné možnosti. Okrem toho nie vždy sa pôvodné psychologické práce dostali do rúk predpokladaným adresátom. Uvedené i iné okolnosti (napr. existencia štátneho plánu výskumu), podmienili návrh na novú vydavateľskú edíciu - psychologické monografie. Mienime v nej vydávať pôvodné kolektívne práce monotematického zamerania na aktuálne problémy, ktoré sa riešia predovšetkým v Ústave experimentálnej psychológie Slovenskej akadémie vied. Z toho vyplýva, že jednotlivé tituly tejto edície budú určené rôznym čitateľským kruhom. Psychologické monografie sú myslené ako spojivo základného výskumu v psychológii s aplikovaným výskumom v iných disciplínach, resp. odbornou prácou na tých úsekoch, kde je využitie psychologických poznatkov aktuálne. Táto nadväznosť by sa mala zračiť už z prvého titulu tejto edície, ktorá pod záhlavím „Psychologické otázky priemyselnej výroby“ poskytuje pre zodbornenie aktivít v tomto smere určité podnety.

Prvé dve štúdie zborníka sa týkajú psychologickej analýzy pracovného miesta dispečera v automatizovanej výrobe a úpravy signalizačných zariadení v takejto výrobe.

V ďalšom sa rieši informačné zatažovanie a presnosť výkonu operátorov pri rôznych výrobných zariadeniach. Problematika sa rieši z hľadiska teórie informácie. Podobný charakter má aj štúdia o výskume krátkodobej pamäti.

Nasledujúce príspevky se týkajú diagnostikovania únavy a utvárania pohybových návykov. Štúdia o vizuálnej kontrole výrobkov upozorňuje na rad doteraz zanedbávaných psychologických aspektov pri tejto práci.

Záverečná štúdia je pokusom o vedeckú analýzu vytvárania BSP a ich vzťahov k výrobnej problematike závodu.

Psychologické monografie I. sú určené psychologom, fyziológom, hygienikom, konštruktérom a hospodárskym pracovníkom.

D. Kováč, J. Daniel

Psychologický zborník materiálov I. sjazdu Slovenskej psychologickej spoločnosti r. 1963

Koncom roku 1964 vychádza zborník referátov, ktoré odzneli na I. sjazde Slovenskej psychologickej spoločnosti v Smoleniciach v apríli 1963, pod názvom: Problémy psychológie dieťaťa a mládeže. Vydáva ho SPN Bratislava.

K. Adamovič

Založila sa Sekcia pre výchovné poradenstvo

Na podnet výboru Slovenskej psychologickej spoločnosti v Bratislave sa založila Sekcia pre výchovné poradenstvo.

Ustanovujúca schôdka bola zvolaná na deň 9. III. 1964 a pozvaní boli na ňu pracovníci z odboru psychológie, školstva, ekonómie a pracovného lekárstva.

Cieľom Sekcie pre výchovné poradenstvo je v teórii a praxi koordinovať rozvíjanie problematiky súvisiacej s budovaním systému výchovného poradenstva na Slovensku, ako aj odborného poradenstva u mládeže telesne alebo mentálne narušenej.

V tejto súvislosti sa sekcia bude zameriavať najmä na rozvíjanie vhodných metód, pracovných techník a organizačných opatrení, ktoré by prispeli k riešeniu najmä otázok výchovy žiakov k povolaniu a jeho voľbe.

Tieto ciele bude sekcia sledovať aj získavaním výchovných poradcov a ich organizovaním v rámci Slovenskej psychologickej spoločnosti.

Vo svojej operatívnej činnosti sekcia sa bude usilovať o spoluprácu s výchovnými poradcami, Poverením SNR pre školstvo a kultúru, Krajskými pedagogickými ústavmi, krajskými metodikmi a do konca roku pripraví a zvolá širšie plánum.

V rámci teoretickej činnosti zabezpečí prípravu a vydávanie odbornej metodologickej literatúry pre výchovných poradcov so zreteľom na školskú a profesionálnu orientáciu.

Za predsedu prípravného výboru bol zvolený doc. dr. Jozef Koščo C. Sc.

M. Pontuchová

**„Zprávy Československé psychologické společnosti
při Československé akademii věd“**

**„Bulletin Slovenskej psychologickéj spoločnosti
pri Slovenskej akadémii vied“, č. 10 (1964).**

Vydává Československá psychologická společnost. Redakce: Praha 1,
Hradčanské nám. 5 ● Administrace: Praha 2, Vyšehrad, nábr. B. Engelse 6 ●
Vytiskly Středočeské tiskárny, n. p., prov. 212, Poděbrady, Kostelní nám. 81-III.

1941 - 64